

UNIVERSITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE
PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ

Vedoucí diplomové práce:

Prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.

Diplomant:

Kristýna Svobodová
Českomoravská 809/9
190 00 Praha 9

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Podpis:

Obsah

ÚVOD	1
1. OBECNĚ K PŘEDBĚŽNÝM OPATŘENÍM	3
1.1. PODSTATA PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ.....	3
1.2. DRUHY PŘEDBĚŽNÝCH OPATŘENÍ	5
1.3. VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY PŘEDBĚŽNÝCH OPATŘENÍ.....	8
2. ŘÍZENÍ NA VYDÁNÍ PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ	9
2.1. ÚČASTNÍCI ŘÍZENÍ	9
2.2. PRAVOMOC	10
2.3. PŘÍSLUŠNOST SOUDU	10
2.4. ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ	12
2.5. POPLATKOVÁ POVINNOST	14
2.6. VADY NÁVRHU.....	16
2.7. JISTOTA.....	16
2.8. NAŘÍZENÍ PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ	20
2.9. OBSAH PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ.....	24
2.10. USNESENÍ O NAŘÍZENÍ PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ	27
2.11. NÁHRADA ŠKODY A JINÉ ÚJMY	30
2.12. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY.....	31
3. ZVLÁŠTNÍ PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ.....	38
3.1. PŘEDBĚŽNÉ OPATŘENÍ DLE § 76A	38
3.2. PŘEDBĚŽNÉ OPATŘENÍ DLE § 76B	42
4. SROVNÁNÍ ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY PŘEDBĚŽNÝCH OPATŘENÍ.....	46
4.1. ZÁKLADNÍ SROVNÁNÍ ČESKÉ ÚPRAVY PŘEDBĚŽNÝCH OPATŘENÍ S ÚPRAVOU SLOVENSKOU	46
4.2. ZÁKLADNÍ SROVNÁNÍ ČESKÉ A NĚMECKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY PŘEDBĚŽNÝCH OPATŘENÍ	48
ZÁVĚR A ÚVAHY DE LEGE FERENDA.....	51
SEZNAM LITERATURY	54
KNIŽNÍ PRAMENY	54
ČASOPISECKÉ ČLÁNKY	54
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	55
JUDIKATURA	55
SEZNAM ZKRATEK.....	56
SEZNAM PŘÍLOH.....	56
RESUMÉ	57

Úvod

Cílem této diplomové práce je přiblížit úpravu předběžných opatření, především objasnit jejich podstatu a provést jejich řízením. Předběžná opatření hrají nezastupitelnou roli na poli soudní ochrany práva a to zejména v tom smyslu, že díky zajišťovací funkci institutu předběžných opatření může mít pozdější rozhodnutí ve věci samé reálný význam. V určitých případech nelze vyčkávat do samotného rozhodnutí o věci samé, neboť je zde potřeba zatímně upravit poměry účastníků či zajistit pozdější možnost výkonu rozhodnutí. Pokud by tak nebyla poskytnuta tato soudní ochrana, hrozila by závažná újma na právech těchto osob. Předběžná opatření jsou tedy významným prostředkem ochrany práva, i když pouze dočasným. Možná právě pro jejich dočasnost jim není věnována taková pozornost, jakou by si zasloužila. Tato diplomová práce se zabývá především úpravou obecného předběžného opatření zakotveného v občanském soudním řádu č. 99/1963 Sb. (dále jen o.s.ř.). Pouze okrajově se tato práce zabývá zvláštními předběžnými opatřeními podle ustanovení § 76a o.s.ř. a § 76b o.s.ř.

Ustanovení upravující předběžná opatření byla několikrát novelizována a úpravy předběžných opatření se dotkla především novela o.s.ř. č. 218/2009 Sb., která s sebou přinesla snížení výše jistoty skládané při podání návrhu na předběžné opatření. Předběžné opatření se tak stalo dostupnějším a tím pádem také častěji v praxi využívaným prostředkem ochrany práva. I přesto jsou návrhy na předběžná opatření velmi často soudy zamítány či odmítány, neboť navrhovatelé nevěnují návrhu dostatečnou pozornost. Přitom v řízení o tomto návrhu je soud vázán lhůtami pro rozhodování a není zde prostor pro odstranění vad návrhu či vyzvání k jeho doplnění. Soudy tak rozhodují právě pouze na základě tohoto návrhu a k němu připojených listin.

V počáteční kapitole této práce je vyložena obecně podstata a účel předběžných opatření. Dále je zde popis jednotlivých druhů předběžných opatření, která můžeme najít v občanském soudním řádu. Jednotlivé druhy předběžných opatření jsou na tomto místě v jejich základu popsány. Další část kapitoly obsahuje nástin vývoje institutu předběžných opatření. Pozornost je věnována zvláště jejich úpravě v občanském soudním řádu z roku 1950 a jejich vývoj v současném občanském soudním řádu č. 99/1963 Sb.

Následuje stěžejní kapitola této diplomové práce, která se zabývá řízením ve věcech předběžných opatření. Obsahuje komplexní výklad o tomto řízení s přihlédnutím k odlišnostem tohoto řízení od řízení nalézacího. V této kapitole jsou také vylíčeny problémové okruhy řízení ve věcech předběžného opatření a jejich možné řešení. Závěr této kapitoly patří úpravě opravných prostředků a rozboru nálezu Ústavního soudu sp.zn. Pl. ÚS 16/09, kterým bylo zrušeno ustanovení § 220 odst. 3 o.s.ř. s účinností od 1. 4. 2011. Tato část práce také obsahuje hodnocení a posouzení souladu současné právní úpravy předběžných opatření s ústavními principy právě ve světle výše uvedeného nálezu Ústavního soudu.

Další kapitola se zabývá zvláštními předběžnými opatřeními zakotvenými v občanském soudním řádu. Jedná se o zvláštní předběžná opatření podle ustanovení § 76a o.s.ř. a § 76b o.s.ř. Jsou zde popsána specifika těchto opatření s přihlédnutím na odlišnosti v řízení ve věcech těchto předběžných opatření.

Poslední kapitola se zabývá srovnáním české právní úpravy s právními úpravami jí nejbližšími, tedy slovenskou a právní úpravou Spolkové republiky Německo. Obsahuje pouze základy zahraniční právní úpravy tak, aby z tohoto srovnání byly patrné odlišnosti v jednotlivých úpravách. Je zajímavé sledovat tyto rozdíly, které jsou v úpravách obsaženy i přesto, že úpravy vycházejí v zásadě ze stejných kořenů.

Závěr práce je věnován zhodnocení současné právní úpravy a obsahuje úvahy de lege ferenda o úpravě tohoto institutu a návrhy možného řešení problémových oblastí, tak jak byly rozebrány v předcházejících kapitolách.

Do této diplomové práce byly zahrnuty i příklady z právní praxe. Jedná se o ukázky rozhodnutí soudu, která jsem získala při své praxi v advokátní kanceláři a ze stáže u obvodního soudu. Jsou zařazeny jako přílohy této práce.

Tato diplomová práce vychází ze stavu účinného ke 20.3.2013.

1. Obecně k předběžným opatřením

1.1. Podstata předběžného opatření

Podstatou předběžného opatření je zatímní úprava poměrů účastníků, neboť v některých situacích nelze vyčkávat až do pravomocného rozhodnutí ve věci samé, neboť by mohlo dojít k tomu, že meritorní rozhodnutí již bude pro účastníky bezvýznamné. Je tedy třeba dočasně upravit poměry mezi účastníky. Hlavním smyslem předběžných opatření je poskytnout účinnou ochranu právům, i když řízení ve věci samé ještě nebylo zahájeno nebo bylo zahájeno, ale v průběhu řízení vyšly najevo takové skutečnosti, které odůvodňují nařízení předběžného opatření. Institut předběžných opatření lze přiřadit pod řízení zajišťovací, jehož hlavní funkcí je předběžné zajištění práv nebo jejich výkonu, pokud jsou ohroženy. V rámci zajišťovacího řízení však nedochází k rozhodnutí ohledně těchto ohrožených práv či jejich výkonu. O těchto právech je rozhodnuto v řízení nalézacím. Překážkou pro řízení ve věci samé však není skutečnost, že již proběhlo zajišťovací řízení.

K samotnému zjištění porušení či ohrožení práva dochází v řízení nalézacím. Do zajišťovacího řízení můžeme podřadit různorodé zajišťovací prostředky. Jde především o předběžná opatření, prétořský smír, zajištění důkazu a můžeme sem zařadit i zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech, které je vnímáno spíše jako zvláštní způsob výkonu rozhodnutí¹.

Předběžná opatření tak umožňují účastníkům prozatímně upravit poměry či zajistit budoucí výkon rozhodnutí, pokud je zde obava z jeho ohrožení. Občanský soudní řád upravuje dva důvody pro vydání předběžného opatření, jednak potřebu zatímně upravit poměry účastníků a dále obavu z ohrožení výkonu rozhodnutí. Jde tedy o účinný prostředek ochrany ohrožených či porušených práv ještě předtím, než je doopravdy zjištěno, že tato práva byla porušena či ohrožena. Podstatu předběžného opatření vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu sp.zn. Pl. ÚS 16/09: „*Předběžné opatření vytváří předpoklad pro účinnou ochranu subjektivních práv účastníka před soudem. Účinnost této ochrany je dána tím, že tímto opatřením se lze urychleně domoci stanovení povinnosti vůči žalovanému, v čehož*

¹ WINTEROVÁ, A. a kol., Civilní právo procesní, 5. Aktualizované vydání, Praha: Linde Praha a.s., 2008, str. 41

důsledku lze zamezit ohrožení pozdějšího výkonu rozhodnutí, respektive tím lze zamezit případným negativním důsledkům do právní sféry navrhovatele, ke kterým by mohlo dojít v důsledku nemožnosti výkonu jeho práv až do rozhodnutí soudu ve věci samé. Požadavek rychlosti, jakož i překvapivosti z hlediska předvídatelnosti uložení předběžného opatření dotčenému účastníku umožňuje efektivnost uvedeného procesního prostředku.“²

Z výše uvedeného vyplývá, že řízení o předběžném opatření musí vykazovat řadu specifík, neboť je zde požadavek na rychlost řízení a je zde zastoupen i efekt překvapení vůči dotčenému účastníku. Odlišnosti v řízení můžeme spatřovat zejména v rozhodování bez slyšení účastníků, omezení dokazování na pouhé osvědčení, rychlost řízení, překvapivost rozhodnutí a zajištění náhrady případné újmy. Je to právě ona ochrana práv navrhovatele, která je smyslem předběžného opatření. Na druhou stranu i toto řízení musí obsahovat procesní prostředky, aby i odpůrci byla poskytnuta soudní ochrana jeho práv. Vždy se tak musí zohlednit vhodnost, přiměřenost a vyváženost jednotlivých prvků úpravy předběžných opatření³. Tuto myšlenku opakovaně vyjádřil ve svých rozhodnutích i Ústavní soud⁴ např. v rozhodnutí ÚS sp.zn. IV. ÚS 189/01: „*Smyslem předběžného opatření je zatímni úprava poměrů účastníků, (nikoliv s konečnou platností), přičemž musí být poskytnuta ochrana jak tomu, kdo o vydání předběžného opatření žádá, tak v rámci ústavních pravidel i tomu, vůči komu předběžné opatření směřuje. Ochrana toho, proti komu má navrhované předběžné opatření směřovat, však nemůže dosáhnout takové intenzity, aby prakticky znemožnila ochranu oprávněných zájmů druhé strany. Jedná se přitom o opatření dočasná, jejichž trvání je omezeno, která také mohou být k návrhu zrušena, předběžným opatřením není prejudikován konečný výsledek sporu, avšak zajišťuje se jím, aby konečné rozhodnutí mohlo mít vůbec reálný význam.“*

Soud, který rozhoduje o předběžných opatřeních, tak vždy musí poměřovat hrozící újmu navrhovatele a újmu účastníka, proti kterému návrh směřuje, pokud by předběžné opatření bylo nařízeno. Soud také z logiky věci nesmí rozhodnout předběžným opatřením o

² Nález Ústavního soudu sp.zn. Pl. ÚS 16/09 ze dne 19.1. 2010

³ HRNČIŘÍK, Vít, O neústavnosti a nepromyšlenosti právní úpravy předběžného opatření podle občanského soudního řádu, Právní rozhledy. 2010, 8. Ročník, č. 10, str. 354

⁴ Nález ÚS sp.zn. IV. ÚS 189/01 ze dne 21.11. 2001, Nález ÚS sp.zn. II. ÚS 221/98 ze dne 10.11. 1999

takové věci, která by byla ve své podstatě nevratná (např. nemůže nařídít zbourání domu ještě před rozhodnutím ve věci samé).

1.2. Druhy předběžných opatření

V současné zákonné právní úpravě civilního procesu jsou upravena obecná předběžná opatření a zvláštní předběžná opatření. Obecné předběžné opatření lze vydat v kterémkoliv řízení před soudem. Zvláštní předběžná opatření jsou podle občanského soudního řádu předběžné opatření dle § 76a o.s.ř. a zvláštní předběžné opatření dle § 76b o.s.ř. Tato předběžná opatření mohou být vydána jen v určitých specifických situacích, z nichž první předběžné opatření dle § 76a o.s.ř. má sloužit k ochraně nezletilého dítěte a může být vydáno pouze v souvislosti se situací, v níž se ocitlo nezletilé dítě. Druhé zvláštní opatření dle § 76b o.s.ř. bylo zavedeno zák. č. 135/2006 Sb. jako ochrana před domácím násilím.

Obecné předběžné opatření bylo upraveno zákonem mnohem dříve než předběžná opatření zvláštní. V jeho základní podobě bylo obecné předběžné opatření zavedeno již od počátku účinnosti zákona č. 99/1963 Sb. Zvláštní předběžné opatření dle § 76a bylo do o.s.ř. zavedeno jako důsledek nálezu Ústavního soudu č. 72/1995 Sb. Podle tohoto nálezu mohou být nezletilé děti odloučeny od rodičů proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona a ne postupem správního orgánu. Nejnovějším druhem předběžného opatření je zvláštní předběžné opatření dle § 76b o.s.ř. jehož smyslem je ochrana před domácím násilím, které bylo do o.s.ř. zakotveno zákonem č. 135/2006 Sb. s účinností od 1. 1. 2007.

Tato práce se primárně zabývá právě obecným předběžným opatřením. O zvláštních předběžných opatřeních je pojednáno dále zvlášť.

1.2.1. Obecné předběžné opatření

Obecné předběžné opatření může být vydáno před zahájením řízení ve věci samé, ale i v průběhu soudního řízení, ještě než je rozhodnuto ve věci samé. Tento postup je upraven v § 102 odst. 1 o.s.ř., podle kterého soud může nařídít předběžné opatření, je-li třeba po zahájení řízení ve věci samé zatímně upravit poměry účastníků nebo je-li zde obava, že by výkon rozhodnutí byl ohrožen. Vždy jde však o ochranu práva předběžným opatřením pouze dočasnou, zatímní. Jedná se o relativně samostatné řízení, které v žádném případě

nenahrazuje rozhodnutí ve věci samé, ani není na základě jeho výsledku rozhodováno v řízení ve věci samé. Jedná se pouze o úpravu prozatímních poměrů účastníků, kterou není prejudikován výsledek řízení ve věci samé⁵. Na druhou stranu z předběžného opatření musí být patrné, jaké řízení ve věci samé bude navazovat či k jakému řízení se schyluje⁶. Zákon upravuje dva důvody pro vydání předběžného opatření, a to potřebu zatímní úpravy poměrů účastníků a obavu z ohrožení výkonu rozhodnutí. Obava musí být důvodná a tento konkrétní důvod obavy z ohrožení výkonu rozhodnutí musí navrhovatel uvést již v návrhu na vydání předběžného opatření. Ustanovení § 76 odst. 1 o.s.ř. obsahuje demonstrativní výčet možného obsahu předběžného opatření. Účastníkovi tak může být především uloženo, aby platil výživné v nezbytné míře, aby odevzdal dítě do péče druhého z rodičů nebo do péče toho, koho označí soud, aby poskytl alespoň část pracovní odměny, jde-li o trvání pracovního poměru a navrhovatel ze závažných důvodů nepracuje, aby složil peněžitou částku nebo věc do úschovy u soudu, aby nenakládal s určitými věcmi nebo právy nebo aby něco vykonal, něčeho se zdržel nebo aby něco snášel.

1.2.2. Zvláštní předběžné opatření dle § 76a o.s.ř.

Zvláštní předběžné opatření dle § 76a o.s.ř. bylo zakotveno do občanského soudního řádu nálezem Ústavního soudu č. 72/1995 Sb. Tento náleze se zabýval omezením rodičovských práv a odloučením dětí od rodičů proti jejich vůli, k čemuž dle tohoto nálezu může dojít pouze rozhodnutím soudu a ne rozhodnutím správního orgánu. Jednalo se o původní ustanovení § 46 zákona o rodině (dále jen ZOR), které bylo shledáno jako protiústavní ve vztahu k čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Smyslem tohoto zvláštního předběžného opatření je ochrana nezletilých dětí. Předseda senátu nařídí předběžné opatření dle § 76a o.s.ř., ocitlo-li se nezletilé dítě bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život či příznivý vývoj narušeny nebo ohroženy. Tímto předběžným opatřením soud na nezbytně nutnou dobu takovéto nezletilé dítě umístí do vhodného prostředí, které soud v usnesení označí. Vhodným prostředím může být jak prostředí u osoby fyzické, tak i v zařízení, důležité však je, aby bylo způsobilé zajistit nezletilému dítěti řádnou péči

⁵ usnesení ÚS sp.zn. I. ÚS 315/03 ze dne 8.6. 2004

⁶ WINTEROVÁ, A. a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, Praha: Linde Praha a.s., 2007.str. 127

s ohledem na jeho fyzický a duševní stav, jakož i rozumovou vyspělost. Musí se však jednat o tak závažný stav či situaci, která vyžaduje okamžitý zásah. Pokud by tomu tak nebylo, ale soud by přesto došel k názoru, že je třeba zatímně upravit poměry účastníků, vydal by obecné předběžné opatření dle § 76 odst. 1 písm. b) o.s.ř.

Předběžným opatřením podle § 76a o.s.ř. může také soud nařídit, aby bylo dítě svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu.

1.2.3. Zvláštní předběžné opatření dle § 76b o.s.ř.

Zvláštní předběžné opatření podle ustanovení § 76b o.s.ř. bylo zavedeno do o.s.ř. zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. 1. 2007. Jedním z opatření, která zavádí, je zvláštní předběžné opatření jako ochrana před domácím násilím. Tímto zákonem byla zavedena i další nová opatření na ochranu před domácím násilím, např. intervenční centra na pomoc osobám ohroženým násilím, trestní postih pachatelů a oprávnění Policie ČR vykázat osobu ze společného obydlí a zakázat vstup do něj. Předběžné opatření dle § 76b o.s.ř. navazuje právě na vykázání Policií ČR ze společného obydlí. Toto vykázání však není podmínkou pro vydání tohoto předběžného opatření, které může být vydáno i v případě, kdy k vykázání nedošlo. Navazuje na něj v tom smyslu, že samotné vykázání trvá 10 dní, avšak podáním návrhu na předběžné opatření dle § 76b o.s.ř. se tato doba prodlužuje, a to až do rozhodnutí soudu o tomto návrhu. Toto předběžné opatření předseda senátu nařídí, je-li vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele a toto ohrožení je způsobeno jednáním účastníka, vůči němuž návrh směřuje.

Uplatní se zde tzv. třetí definice okruhu účastníků dle § 94 odst. 2 o.s.ř.. Účastníkem je tak pouze navrhovatel a ten, vůči němuž návrh směřuje. Zákon může zejména uložit, aby účastník, vůči němuž návrh směřuje, opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval nebo aby nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam, aby se zdržel setkávání či nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem. Ustanovení §76b o.s.ř. obsahuje demonstrativní výčet povinností, které soud

může uložit tímto předběžným opatřením. Předběžným opatřením však mohou být uloženy i jiné povinnosti s ohledem na konkrétní okolnosti případu.

1.3. Vývoj právní úpravy předběžných opatření

Předběžná opatření prováděly soudy až do 31. 12. 1950 podle zákona č. 79/1896 (§ 370 až § 402) ř.z. o řízení exekučním a zajišťovacím. Tato zatímní opatření byla přípustná též v některých zvláštních sporných řízeních. Zákonem č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních z roku 1950 byla úprava předběžných opatření v zásadě podobná, jako je tomu v dnešní zákonné úpravě. Institut předběžných opatření byl upraven v hlavě VII (§219 – §229). Občanský soudní řád z roku 1950 významně zjednodušil úpravu předběžných opatření na rozdíl od úpravy z roku 1896. Toto zjednodušení bylo důsledkem snahy o srozumitelnost právních předpisů pro běžné občany. Jak již bylo uvedeno výše, úprava předběžných opatření byla v zásadě dosti podobná úpravě v zákoně č. 99/1963 Sb. Stejně byla upravena příslušnost soudu, předběžná opatření mohla být zahájena na návrh, avšak v nesporných řízeních i bez návrhu. Občanský soudní řád z roku 1950 zahrnoval i možnost uložení jistoty jako záruky za újmu a to konkrétně v ustanovení § 223. V řízení se také rozhodovalo formou usnesení a zákon obsahoval i demonstrativní výčet nejčastěji ukládaných povinností. Taktéž obsahoval úpravu zrušení předběžného opatření, které mohlo být zrušeno jak na návrh, tak i bez návrhu, pokud již nebylo účelné ani potřebné.

I přes relativně krátkou dobu účinnosti Občanského soudního řádu z roku 1950 byla přijata nová úprava civilního procesu a to zákonem č. 99/1963 Sb. Na první pohled byly obě úpravy civilního procesu odlišné svým rozsahem, neboť nový zákon z roku 1963 byl o mnoho stručnější než zákon předchozí z roku 1950, a to zejména z toho důvodu, že mnohé instituty byly velmi zobecněny, což byl případ i úpravy předběžných opatření. Byla přijata nová systematika zákona. Úprava předběžného opatření byla zakotvena v části druhé označené jako Činnost soudu před zahájením řízení. Původně byla úprava předběžných opatření obsažena pouze ve čtyřech paragrafech, konkrétně v ustanovení § 74 až §77 o.s.ř. Tato poněkud stručnější úprava tohoto institutu přetrvala až do roku 1991, kdy byla poprvé novelizována. Nejdříve byla upravena soudní příslušnost a možnost vydání předběžného opatření i po zahájení řízení ve věci samé, ale zpočátku pouze z důvodu potřeby zatímní

úpravy poměrů účastníků, až později to bylo umožněno i z důvodu obavy z ohrožení výkonu rozhodnutí.

Na základě nálezu Ústavního soudu č. 72/1995 Sb. bylo do občanského soudního řádu zavedeno zvláštní předběžné opatření ve věcech ochrany nezletilých dětí, jehož úprava je obsažena v § 76a o.s.ř. Druhé zvláštní předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. bylo do občanského soudního řádu zakotveno zákonem č. 136/2006 Sb. jako ochrana před domácím násilím.

Novelou občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 59/2005 Sb. byla zavedena jistota za návrh na předběžné opatření ve výši 50.000,- Kč a 100.000,- Kč v obchodních věcech. Jistota jako zajištění případné újmy poté prošla mnohými změnami, po novele o.s.ř. č. 218/2009 Sb. došlo ke snížení jistoty z 50.000,- Kč na 10.000,- Kč a ze 100.000,- Kč na 50.000,- Kč v obchodních věcech. Vzhledem k určitým problémům, které s sebou přineslo zavedení jistoty, o kterých je pojednáno dále, byla opět jistota upravena zákonem č. 69/2011 Sb. Tento zákon byl přijat především jako významná novela insolvenčního zákona, která navrátila možnost věřitelům popírat pohledávky jiných věřitelů. Tímto zákonem však došlo i k novelizaci o.s.ř., kdy soud napříště může uložit účastníkovi, aby doplatil jistotu, pokud soud dospěl k názoru, že hrozí předběžným opatřením větší újma a výše jistoty se tak zdá nedostatečnou.

2. Řízení na vydání předběžného opatření

2.1. Účastníci řízení

Úprava účastníků řízení o předběžném opatření vykazuje určitá specifika. Účastníci jsou vymezeni v § 74 odst. 2 o.s.ř. Účastník řízení, který podává návrh na předběžné opatření, je označen jako navrhovatel. Vymezení ostatních účastníků řízení je odvislé od řízení ve věci samé, neboť dle § 74 odst. 2 o.s.ř. jsou účastníky řízení ti, kteří by jimi byli, kdyby šlo o věc samu. Pro určení osob, které jsou účastníky řízení, se tedy použije ustanovení § 90 a § 94 o.s.ř. Ve sporných řízeních se použije ustanovení § 90 o.s.ř., ve kterém je vymezeno účastenství dle tzv. první definice účastníků, kdy účastníkem řízení je žalobce a žalovaný. Přistoupení či záměna účastníků je i v řízení o předběžném opatření

možná, avšak vzhledem ke smyslu a účelu předběžných opatření nepraktická. Stejně je to i v případě vedlejšího účastenství. I v tomto řízení musí být účastník, který není procesně způsobilý, zastoupen.

V nesporných řízeních se pro účastenství použije tzv. druhá a třetí definice účastenství dle § 94 o.s.ř., proto účastníky v řízení o předběžném opatření jsou vedle návrhatele ti, které zákon za účastníky označí nebo ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno.

2.2. Právomoc

Obecně se pravomocí rozumí oprávnění příslušného orgánu vykonávat veřejnou moc v oblasti své působnosti⁷. Je to tedy okruh záležitostí, které jsou soudy oprávněny rozhodovat. Právomoc k nařízení předběžného opatření je dána jen tehdy, pokud se předběžné opatření týká takové věci, o níž je soud oprávněn meritorně rozhodovat. Právomoc meritorně rozhodovat je upravena v § 7 o.s.ř. Nedostatek pravomoci soudu je takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit a soud proto řízení zastaví.

2.3. Příslušnost soudu

Příslušnost je vymezení okruhu působnosti mezi soudy navzájem. Rozlišuje se funkční, místní a věcná příslušnost⁸. Uspořádání soudnictví se promítá do soustavy soudů. Soustavu obecných soudů v ČR tvoří 4 články soudní soustavy a to soudy okresní, krajské, vrchní a Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud. Mimo soustavu obecných soudů stojí Ústavní soud. Příslušnost soudu vede k určení konkrétního soudu, který se bude věcí zabývat.

2.3.1. Věcná příslušnost

Otázkou, který soud je příslušný věc projednat a rozhodnout jako soud v prvním stupni, se zabývá věcná příslušnost soudu. Jde tedy o to, zda v prvním stupni bude rozhodovat soud okresní či krajský, nebo tomu bude ještě jinak.

⁷ HENDRYCH Dušan a kol. Právní slovník, 3. Podstatně rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2009 str. 807

⁸ HENDRYCH Dušan a kol. Právní slovník, 3. Podstatně rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2009 str. 894

Podle zákonné úpravy obsažené v § 74 odst. 3 o.s.ř. je příslušným k nařízení předběžného opatření ten soud, který je příslušný k řízení o věci, nestanoví-li zákon jinak. K určení věcně příslušného soudu je tedy třeba zkoumat hlediska uvedená v § 9 nebo § 249 o.s.ř. Nejvyšší soud je taktéž věcně příslušný k nařízení předběžného opatření a to ve věcech, ve kterých rozhoduje jako soud v prvním stupni dle § 9 odst. 5 o.s.ř..

Věcnou příslušnost soud zkoumá kdykoliv za řízení a pro její určení se použijí taktéž ustanovení týkající se věcné příslušnosti § 11 o.s.ř. a § 104 až § 104c o.s.ř.

Funkční příslušnost soudu určuje soud, který je příslušný projednat opravné prostředky a rozhodovat o nich, a to jak o prostředcích řádných, tak mimořádných.

2.3.2. Místní příslušnost

Místní příslušnost určuje, který soud ze stejného článku soudní soustavy bude věc projednávat a rozhodovat o ní. Pro určení místní příslušnosti je tedy nutné vymezit jejich územní působnost.

Místní příslušnost soudu k řízení o předběžném opatření se určí podle obecných hledisek uvedených v § 84 až § 89a o.s.ř. V zásadě se určuje podle toho, který soud je příslušný k řízení o věci. Speciální úprava místní příslušnosti soudu je zvolena pro zvláštní předběžná opatření (viz dále).

Obdobně jako u věcné příslušnosti se pro zkoumání místní příslušnosti soudu použije ustanovení § 11 a § 105 o.s.ř.

V řízení o předběžném opatření se otázka věcné a místní příslušnosti zdá až příliš citlivou, neboť poněkud složitá pravidla pro určení příslušnosti soudu mohou vést až ke zmaření smyslu samotného předběžného opatření. Například během rozhodování soudu o příslušnosti *„se tak žalovaný může dozvědět o existenci návrhu, což může vést k účelovým transakcím s majetkem a krokům směřujícím k ohrožení budoucího výkonu rozhodnutí.“*⁹

Řešením by tak dle některých názorů byla taková úprava příslušnosti soudu, která by umožňovala navrhovateli po složení jistoty podat návrh na předběžné opatření u soudu,

⁹ JIRSA J., Předběžná opatření- účelná I zneužitelná zbraň. Právní fórum. 2009, roč. 6, č. 9, s. 365

který si sám vybere¹⁰. Stávající úprava příslušnosti soudu k řízení o předběžném opatření klade na navrhovatele poměrně vysoké nároky, neboť navrhovatel již musí znát povahu budoucí žaloby, protože návrh na předběžné opatření ve věci určení příslušnosti sleduje žalobu ve věci samé a tedy pokud bude navrhovatel chtít zabránit dispozici s jistou nemovitostí, avšak žalobou se bude chtít domáhat například vydání bezdůvodného obohacení, je příslušným soudem nikoliv soud v jehož obvodu se nemovitost nalézá dle §88 písm. h) o.s.ř., ale je jím obecný soud žalovaného dle §84 a §85 o.s.ř. Pokud tedy navrhovatel zjistí, že podal návrh u nepříslušného soudu či je zcela jasné, že soud se bude snažit vyslovit svou nepříslušnost, je pro navrhovatele zcela nepochybně lepší vzít návrh zpět a podat ho znovu než vyčkávat na rozhodnutí soudu o příslušnosti a teprve poté na rozhodnutí v řízení o předběžném opatření¹¹.

2.4. Zahájení řízení

Řízení o předběžném opatření může být v zásadě zahájeno pouze na návrh, avšak jde-li o předběžné opatření pro řízení, které lze zahájit i bez návrhu, podání návrhu na předběžné opatření se zde nevyžaduje. Jde o řízení uvedená v § 81 odst. 1 o.s.ř. Jedná se o řízení ve věcech péče o nezletilé, řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, řízení o způsobilosti k právním úkonům, řízení opatrovnické, řízení o prohlášení za mrtvého, řízení o dědictví, řízení o určení zda tu manželství je nebo není, a další řízení, kde to připouští zákon. V tomto případě po nařízení předběžného opatření soud sám zahájí řízení ve věci samé, pokud již nebylo na návrh zahájeno.

Jak již bylo uvedeno výše, řízení o předběžném opatření lze v zásadě zahájit pouze na návrh. Ten lze podat samostatně nebo ho lze spojit s žalobou. Tento návrh musí obsahovat obecné náležitosti uvedené v § 42 odst. 4 o.s.ř., tedy musí obsahovat údaje, kterému soudu

¹⁰ JIRSA J., Předběžná opatření- účelná I zneužitelná zbraň. Právní fórum. 2009, roč. 6, č. 9, s. 365,

KOZEL, R., Předběžná opatření se zřetelem na obchodní věci. Právní rozhledy. 1997, č. 6, str. 288,

¹¹ JIRSA J., Předběžná opatření- účelná I zneužitelná zbraň. Právní fórum. 2009, roč. 6, č. 9, s. 365

je určen, kdo jej činí, které věci se týká a které sleduje. Podání musí být podepsáno a datováno. Kromě těchto obecných náležitostí musí návrh obsahovat dle §76 odst. 2 o.s.ř. jméno, příjmení a bydliště účastníků (u fyzických osob jméno, příjmení a bydliště, popř. datum narození či rodné číslo, obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), vyličení skutečností o tom, že je třeba, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků, nebo že je tu obava, že výkon soudního rozhodnutí by byl ohrožen, vyličení skutečností, které odůvodňují předběžné opatření, a musí z něj být patrné, jakého předběžného opatření se navrhopatel domáhá. Dále musí návrh ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů obsahovat identifikační číslo právnické osoby či fyzické osoby, která je podnikatelem, a další údaje potřebné k identifikaci účastníků řízení. Navrhovatel musí k návrhu připojit všechny listiny, jichž se dovolává. Vzhledem k lhůtám uloženým soudem pro rozhodnutí v řízení o předběžném opatření nemá soud zpravidla možnost navrhovatele vyzvat k doplnění či předložení těchto listin dodatečně. Tento návrh může navrhovatel změnit dle § 95 odst. 1 o.s.ř., a to pouze do doby, než o něm rozhodne soud prvního stupně.

Obecně se dokazování provádí při jednání, v případě předběžných opatření jej však soud nenařizuje, proto nejde o dokazování v procesním smyslu. I přesto, že se v řízení o předběžném opatření v zásadě neprovádí dokazování, je třeba, aby předseda senátu byl přesvědčen o skutečnostech rozhodujících pro nařízení předběžného opatření. U předběžných opatření proto hovoříme o osvědčení. Při osvědčení skutečností postačí, zdají-li se vzhledem k okolnostem alespoň pravděpodobné, soud o nich nemusí být stoprocentně přesvědčen. Osvědčená je tedy taková skutečnost, která se jeví alespoň jako pravděpodobná. Vzhledem k tomu, že se jedná o rozhodnutí prozatímní, je zde zcela namístě, že u určitých skutečností postačí pouhé osvědčení. Tomuto přisvědčil i Ústavní soud v nálezu sp.zn. II ÚS 221/98: „*Je však nepochybné, že kdyby bylo požadováno více než prokázání odůvodněné obavy, mohlo by vydání předběžného opatření prakticky ztratit jakýkoli význam a vznikl by problém opačného rázu, totiž zda je soudní řízení schopno zajistit podmínky pro ochranu práv jak to ukládá Ústava ČR, Listina a mezinárodní úmluvy podle čl. 10 Ústavy ČR.*“ Při řízení o předběžném opatření tedy musí navrhovatel soudu

osvědčit samotný nárok. Nárok nemusí být prokázán nepochybně¹². K tomu uvádí ve svém článku Petr Lavický: „Ustanovení § 75 v odst. 1 písm. a) o.s.ř. lze proto rozumět předně tak, že se jím vyjadřuje různá míra vnitřního přesvědčení soudce o existenci rozhodných skutečností.: zatímco skutečnosti stanovené v § 74 odst. 1 o.s.ř. musí být prokázány, tj. o jejich pravdivosti musí být dosažena praktická jistota, u nároku samého postačí osvědčení, tedy přesvědčení o jeho pravděpodobnosti.“¹³ Z ustanovení § 75c o.s.ř. je patrné, že zákon rozlišuje určité druhy skutečností. Z uvedeného vyplývá, že je zde rozdíl mezi skutečnostmi, u kterých se vyžaduje prokázání, to jsou ty, které se vztahují k potřebě zatímní úpravy poměrů mezi účastníky, a skutečnostmi, které se týkají vlastního obsahu předběžného opatření, u kterých postačuje právě výše uvedené osvědčení.

2.5. Poplatková povinnost

Řízení o předběžném opatření je zpoplatněno dle zákona o soudních poplatcích č. 549/1991 Sb. S účinností od 1. 9. 2011 byla novelou č. 218/2011 Sb. zvýšena sazba soudního poplatku pro návrh na nařízení předběžného opatření z původních 500,- Kč na 1000,- Kč. Na vznik poplatkové povinnosti u návrhu na nařízení předběžného opatření se vztahuje ustanovení § 4 odst. 1 písm. h) zákona o soudních poplatcích. V případě návrhu na nařízení předběžného opatření vzniká poplatková povinnost uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím soudu o návrhu na nařízení předběžného opatření. Splatnost tohoto soudního poplatku je upravena v § 7 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Poplatek za návrh na nařízení předběžného opatření je tak splatný do 3 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým byla uložena povinnost soudní poplatek zaplatit. Z uvedeného vyplývá, že soudní poplatek není splatný již dnem podání návrhu. Obecná úprava je taková, že pokud účastník soudní poplatek nezplatí spolu s podáním návrhu, soud jej vyzve. Jinak je tomu u návrhu na předběžné opatření, kdy soud navrhovatele nevyzývá k zaplacení soudního poplatku po podání návrhu, ale přímo navrhovateli uloží, aby poplatek zaplatil současně s rozhodnutím o předběžném opatření, bez ohledu na to, zda bylo nařízeno či byl

¹² Nález ÚS sp.zn. IV. ÚS 189/01 ze dne 21.11. 2001

¹³ LAVICKÝ, P., Odůvodňování usnesení v civilním řízení soudním, Právní fórum. 2009. 6. Ročník, č. 1, str. 13

návrh zamítnut. Soud by tak měl v rozhodnutí o předběžném opatření rozhodnout i o poplatkové povinnosti navrhovatele. Z toho vyplývá, že nesplnění povinnosti zaplatit soudní poplatek nemá na rozhodnutí o předběžném opatření vliv. Vzhledem k tomu, že je splatnost soudního poplatku na návrh předběžného opatření vázána až na konec řízení, je otázkou, co by se stalo v případě, že soud by návrhu vyhověl a navrhovatel soudní poplatek nezaplatil. Tento nezaplatený soudní poplatek by stát samozřejmě mohl vymáhat, na druhou stranu by to nemělo vliv na již vydané předběžné opatření, což by však podle mého názoru nebylo důvodem pro zrušení předběžného opatření §77 odst. 2 o.s.ř.

Zákon o soudních poplatcích upravuje jak věcné, tak osobní osvobození od soudního poplatku. V prvním případě jsou vyjmuta určitá řízení, která nejsou zpoplatněna, v tom druhém jde o osoby, které jsou osvobozeny od soudního poplatku. Osvobození od soudního poplatku, která jsou upravena v zákoně o soudních poplatcích, nastávají přímo ze zákona. Občanský soudní řád upravuje také osvobození od soudních poplatků, a to zcela či pouze částečně. K osvobození upraveného v o.s.ř. dochází na základě ustanovení § 138 o.s.ř. pouze na žádost účastníka a odůvodňují-li to jeho poměry. Nesmí však jít o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva.

Nejasná je situace v případě návrhu na předběžné opatření dle § 74 o.s.ř. ještě před zahájením řízení ve věci samé, neboť nelze rozhodnout o osvobození od soudních poplatků hlavně z důvodu lhůt, které jsou pro dané řízení stanoveny. Možností by bylo podání žádosti na osvobození od soudních poplatků a osvědčení rozhodných skutečností navrhovatelem spolu s podáním návrhu na nařízení předběžného opatření. Komplikovanější situace by nastala v případě, že by navrhovatel podal žádost o osvobození od soudních poplatků spolu s návrhem na nařízení předběžného opatření, avšak neosvědčil by své majetkové a osobní poměry. V takovém případě nezbývá soudu než rozhodnout o předběžném opatření, avšak bez výroku o poplatkové povinnosti, pak vyzvat navrhovatele k doložení rozhodných skutečností a teprve poté rozhodnout o poplatkové povinnosti¹⁴. Pro

¹⁴ GRYGAR, J., Předběžná opatření a vybrané problémové okruhy, Jurisprudence. 2012. č. 4, str. 11

srovnání připomeňme, že u obecné úpravy je důsledkem nezaplacení soudního poplatku v zásadě řízení zastaveno.

2.6. Vady návrhu

Návrh na předběžné opatření musí obsahovat všechny náležitosti uvedené v § 75 o.s.ř. Neobsahuje-li všechny předepsané náležitosti nebo je nesrozumitelný či neurčitý, je vadný. V případě, že má návrh na předběžné opatření vady, nepoužije se zde § 43 o.s.ř. a předseda senátu takovýto návrh bez vyzvání k doplnění či opravě odmítne, pokud nelze pokračovat v řízení i přes tyto nedostatky. Znamená to tedy, že pokud je návrh vadný, předseda senátu ho bez dalšího odmítne, pokud zde není dána možnost o takovém návrhu meritorně rozhodnout. S ohledem na požadavek rychlosti řízení a stanovení lhůty pro rozhodnutí zvolil zákonodárce tuto speciální úpravu a vyloučil tak možnost použití ustanovení § 43 o.s.ř. V důsledku tohoto ustanovení je zde kladen daleko větší důraz na kvalitu podání návrhu. V řízení o předběžném opatření není především časový prostor pro výzvu k doplnění či upřesnění návrhu. Na druhou stranu z úpravy nevyplývá, že by navrhovatel sám nemohl vady svého návrhu odstranit, a to až do rozhodnutí soudu prvního stupně o jeho návrhu (viz příloha 1).

2.7. Jistota

Jistotu je povinen zaplatit navrhovatel a to nejpozději v den, kdy bylo zahájeno řízení o předběžném opatření na jeho návrh, tedy v den, kdy byl soudu jeho návrh doručen, a to buď připsáním částky na účet soudu či složením jistoty v pokladně soudu. Navrhovatel tak jedná sám, z vlastní iniciativy, bez výzvy soudu. Tato jistota má sloužit k zajištění případného nároku na náhradu škody či jiné újmy, která může vzniknout jak žalovanému, tak i třetím osobám.

Požadavek složit jistotu byl zaveden z toho důvodu, že předběžným opatřením může navrhovatel citelně zasáhnout do práv druhých a způsobit jim tak újmu. Stejně tak má jistota odradit od podání případných šikanozních návrhů na předběžná opatření. Výše jistoty je stanovena v § 75b odst. 1 o.s.ř. Povinnost složení jistoty byla do o.s.ř. zavedena zákonem č. 59/2005 Sb. Její výše byla stanovena na 100.000,- Kč ve věcech obchodních a

ve výši 50.000,- Kč v ostatních věcech. Později bylo toto ustanovení novelizováno zákonem č. 218/2009 Sb., kterým byla výše jistoty snížena na 50.000,- Kč v obchodních věcech a na 10.000,- Kč v ostatních věcech. K tomuto snížení došlo zřejmě z toho důvodu, že částka 50.000,- Kč se pro jednotlivce mohla zdát příliš vysokou a zákonodárce tak chtěl umožnit i širší veřejnosti snadnější přístup k soudní ochraně. Na druhé straně pokud jde o snížení jistoty v obchodních věcech lze se pouze domnívat, co zákonodárce k tomuto kroku vedlo. Vzhledem k tomu, že návrhy na nařízení předběžného opatření se většinou netýkají bagatelních sporů, ale jedná se o řízení, kde jde o mnohem vyšší částky, jevila se jistota ve výši 10.000,- Kč jako nedostatečná, neboť byla stanovena jako pevná částka bez ohledu na konkrétní okolnosti případu. Došlo tak ke zhoršení postavení dotčených osob, kterým náležela náhrada škody, která byla způsobena nařízeným předběžným opatřením. Z tohoto důvodu došlo zákonem č. 69/2011 Sb. k další změně uvedeného ustanovení. Soudu byla dána možnost uložit navrhovateli, aby zaplatil doplatek jistoty na účet soudu, pokud dospěje k závěru, že vzhledem k případu se složená jistota jeví jako nedostatečná k újmě, která by vznikla předběžným opatřením. Dospěje-li tedy soud k tomuto závěru, vyzve bezodkladně navrhovatele, aby do tří dnů složil doplatek jistoty v uvedené výši, která by měla být přiměřená okolnostem případu.

Touto novelou byl vložen do občanského soudního řádu § 76h o.s.ř., který má reflektovat přijaté změny ustanovení §75b odst. 1 o.s.ř. Ustanovení § 76h o.s.ř. umožňuje soudu kdykoliv za trvání předběžného opatření vyzvat ke složení doplatku jistoty, avšak již jen na návrh osoby, které byla uložena předběžným opatřením nějaká povinnost. Problematika doplatku jistoty zasáhla i do ustanovení § 77 o.s.ř., kdy v případě, že na výzvu soudu navrhovatel nesložil doplatek jistoty ve stanovené době, předseda senátu předběžné opatření zruší. Uvedená změna úpravy jistoty ve smyslu možnosti soudu uložit jistotu vyšší, se vzhledem k funkci jistoty jeví jako pozitivní, neboť hlavní funkcí jistoty je zajišťovací funkce. K této změně a možnosti doplatku jistoty uvádí Jiří Grygar: *„Samotná myšlenka doměření jistoty na předběžná opatření je správná, neboť respektuje výjimečnost zásahu do sféry toho, proti komu předběžné opatření směřuje. Z výše uvedeného je ale zřejmé, že zákonem stanovená výše jistoty nepokryje případnou škodu ani v bagatelní věci, tím méně v jakémkoliv jiném sporu (stačí vzít v úvahu např. jen náklady na právní*

zastoupení). Takový dílčí záměr ale nutně musí vést k finálnímu závěru, že soud musí vždy rozhodnout o povinnosti navrhovatele složit doplatek jistoty. V opačném případě by se soud vystavil riziku nesplnění generální prevenční povinnosti předcházení vzniku možných škod v souvislosti se svým rozhodnutím v nařízení předběžného opatření a tím případné odpovědnosti za nesprávný úřední postup ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb.¹⁵.“

Občanský soudní řád obsahuje v § 75b odst. 3 o.s.ř. výčet případů, ve kterých se nepožaduje složení jistoty. V současné situaci je třeba připomenout, že uvedený taxativní výčet případů se vztahuje nejen na povinnost složení jistoty, ale také doplatku jistoty. Jde o případy návrhu na zvláštní předběžná opatření dle § 76a a § 76b, o.s.ř., dále jde-li o návrh na předběžné opatření pro řízení, která lze zahájit i bez návrhu, ve věcech výživného, v pracovních věcech a ve věcech náhrady škody na zdraví. Dále se nevyžaduje složení jistoty navrhovatelem, který osvědčí, že splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Podle ustanovení § 75b odst. 3 písm. g) o.s.ř. je navrhovatel osvobozen od povinnosti složit jistotu, pokud osvědčí, že nezaviněně nemohl jistotu složit, a dále že je zde jemu hrozící újma z důvodu nebezpečí z prodlení. Vzhledem k tomu, že ve chvílích, kdy je nebezpečí z prodlení a hrozící újma, je velmi náročné dokazovat listinnými důkazy nezaviněnou nemožnost složení jistoty, mělo by se přistoupit k jiným způsobům osvědčení, např. čestným prohlášením¹⁶. V tomto případě nelze po navrhovateli požadovat jistotu ani doplatek, i když zde může vzniknout důvodná újma dotčeným osobám, kterým byla předběžným opatřením uložena nějaká povinnost. Nedochozí k poměření hrozící újmy, která by vznikla navrhovateli, a újmy dotčeného subjektu¹⁷.

S ohledem na splatnost jistoty musí tedy navrhovatel osvědčit osvobození od jistoty nejpozději s návrhem na předběžné opatření. Z důvodu rychlosti řízení a lhůt pro řízení o předběžném opatření soud nevydává samostatné rozhodnutí o osvobození od jistoty. Zda

¹⁵ GRYGAR, J., Předběžná opatření a vybrané problémové okruhy, Jurisprudence. 2012. č. 4, str. 13

¹⁶ GRYGAR, J., Předběžná opatření a vybrané problémové okruhy, Jurisprudence. 2012. č. 4, str. 14

¹⁷ GRYGAR, J., Předběžná opatření a vybrané problémové okruhy, Jurisprudence. 2012. č. 4, str. 15

jsou splněny podmínky pro osvobození, si položí pouze jako předběžnou otázku, s kterou se pak vypořádá v rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření. Pokud dojde k názoru, že nebyly splněny podmínky pro osvobození, návrh na nařízení předběžného opatření odmítne bez dalšího (již nevyzývá k dodatečnému zaplacení jistoty)¹⁸.

Pokud nedojde k včasnému složení jistoty u soudu, předseda senátu (který rozhoduje i v senátních věcech) usnesením návrh na předběžné opatření odmítne. Soud nepřihlédne ani k tomu, že by jistotu složil navrhovatel dodatečně. Proti tomuto usnesení o odmítnutí návrhu dle § 75b odst. 2 o.s.ř. je přípustné odvolání. Pokud soud odvolání vyhoví v plném rozsahu, může usnesení změnit přímo soud prvního stupně podle §210a o.s.ř. Jedná se o případ tzv. autoremedury.

Jak již bylo uvedeno výše, složená jistota má zejména funkci zajišťovací a je-li tedy v průběhu řízení o předběžném opatření zjištěno, že jistota nemůže nebo nebude sloužit k úhradě náhrady škody či jiné újmy, soud ji navrhovateli vrátí. Hlavním důvodem pro vrácení jistoty je pravomocné odmítnutí návrhu na nařízení předběžného opatření či jeho pravomocné zamítnutí či zastavení řízení pravomocným usnesením. V těchto případech je totiž zřejmé, že nikomu nemohla vzniknout škoda či jiná újma uvedená v §77a odst. 1 o.s.ř. V případě, kdy soud prvního stupně nařídil předběžné opatření a poté odvolací soud návrh pravomocně zamítl, složená jistota se hned po právní moci rozhodnutí nevrací. Děje se tak z toho důvodu, že i nepravomocným nařízením předběžného opatření mohla být způsobena škoda či újma a dotčené osoby jsou oprávněny se jí domáhat¹⁹. Po nařízení předběžného opatření soud jistotu vrátí, pokud uplynula šestiměsíční lhůta pro podání žaloby na náhradu škody nebo jiné újmy. Tato lhůta je prekluzivní a nárok jejím uplynutím zanikl podle § 77a odst. 2 o.s.ř. Soud jistotu vrátí také v případě, kdy došlo k pravomocnému zamítnutí žaloby či přiznání náhrady škody, avšak v částce nižší než je jistota. Jestliže předběžné opatření bylo zrušeno či zaniklo proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo

¹⁸ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá, s. 434

¹⁹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá, s. 435

navrhovatele bylo uspokojeno, je jasné, že v těchto věcech nemohl vzniknout nárok na náhradu škody či jiné újmy a soud proto také jistotu vrátí.

2.8. Nařízení předběžného opatření

Soud o návrhu na předběžné opatření rozhodne pouze ze skutečností obsažených v návrhu a to tak, že je z důvodu vad návrhu dle § 75a o.s.ř. či z důvodu nesložení jistoty odmítne, řízení o předběžném opatření zastaví například z důvodu zpětvzetí návrhu nebo pro nedostatek procesních podmínek, návrh zamítne jako nedůvodný nebo předběžné opatření nařídí.

I v řízení o předběžném opatření se přiměřeně použijí § 103 a § 104 o.s.ř. o zkoumání podmínek řízení. Proto i řízení o předběžném opatření soud zastaví, zjistí-li, že je zde nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit. To samé platí i o takovém nedostatku podmínky řízení, který odstranit lze, avšak nebylo tak učiněno²⁰. Soud zastaví řízení také v případech, že navrhovatel (žalobce) vezme svůj návrh zpět, postupuje pak podle § 96 o.s.ř. Vzhledem k povaze řízení o předběžném opatření se zde nevyžaduje souhlas ostatních účastníků se zpětvzetím návrhu, neboť se jedná pouze o prozatímní úpravu vztahů²¹.

Pokud soud návrh neodmítne dle § 75a odst. 1 o.s.ř. z důvodu, že návrh neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný či neurčitý (viz příloha č. 1) nebo pokud návrh neodmítne z důvodu nesložení jistoty, předseda senátu nařídí předběžné opatření pouze tehdy, jestliže bude prokázáno, že je třeba zatímně upravit poměry účastníků nebo že je tu obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen, a jestliže navrhovatel alespoň osvědčí skutečnosti, které jsou rozhodující pro uložení povinnosti předběžným opatřením. Předseda senátu nařídí předběžné opatření, je-li osvědčen nárok, který má být předmětem řízení, či případné další rozhodné skutečnosti. U tohoto nároku postačí osvědčení, tedy postačuje, že se jeví pravděpodobným. Pokud nejsou splněny podmínky pro vydání zvláštních předběžných opatření nebo nebude prokázána potřeba zatímní úpravy poměrů

²⁰ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá, s. 436

²¹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá, s. 436

účastníků či obava o ohrožení výkonu soudního rozhodnutí a nebudou ani osvědčeny rozhodující skutečnosti, soud návrh na předběžné opatření zamítne. Předběžné opatření podle § 76 o.s.ř. tedy může být nařízeno, jen pokud navrhovatel unese důkazní břemeno v tom smyslu, že prokáže potřebu zatímní úpravy poměrů účastníků nebo že prokáže obavu z ohrožení výkonu rozhodnutí. Ostatní skutečnosti nemusí být prokázány, pro nařízení předběžného opatření postačuje osvědčení těchto skutečností.

Návrh na předběžné opatření z důvodu obavy ohrožení výkonu rozhodnutí nastupuje především tam, kde již navrhovatel svědčí nějaký titul pro výkon rozhodnutí či exekuci, který se ještě nestal vykonatelným, nebo pokud je titul již vykonatelný. V tomto případě pak musí ale navrhovatel uvést vážné důvody, proč ještě nezačal vymáhat povinnost výkonem rozhodnutí. Dále navrhovatel musí prokázat skutečnost, že výkon rozhodnutí je ohrožen, například chováním dlužníka. Navrhovatel má soudu osvědčit základní skutečnosti, tedy nárok sám a pravděpodobnost možného ohrožení výkonu rozhodnutí (viz příloha 3 a 4). Pokud by se tímto soudy nezabývaly, pak by prakticky znemožnily ochranu zájmů navrhovatele a porušily by tak právo na soudní ochranu²².

Zcela výjimečně lze z důvodu obavy ohrožení výkonu rozhodnutí nařídit předběžné opatření i v tom případě, kdy ještě rozhodnutí, jehož výkon má být ohrožen, nebylo vydáno. Navrhovatel pak musí osvědčit, že mu svědčí určitý nárok či má pohledávku, které nic nebrání k jejímu soudnímu přiznání a také musí samozřejmě prokázat obavu z ohrožení výkonu rozhodnutí. Soud by měl přihlédnout i k výši dlužné částky²³. V tomto případě navrhovatel poté musí podat ve stanovené lhůtě u soudu návrh na zahájení řízení.

Pro předběžné opatření je rozhodující stav v době vyhlášení usnesení soudu prvního stupně podle § 75c odst. 4 o.s.ř. Soud tedy nepřihlédne k listinám či jiným důkazům, které neměl k dispozici v době vydání usnesení. Stejně tak v odvolacím řízení již účastníci nemohou uvádět nová tvrzení či předkládat důkazy (viz příloha 4).

Předseda senátu rozhoduje o návrhu bez slyšení účastníků dle § 75c odst. 3 o.s.ř. Z uvedeného vyplývá, že se nenařizuje jednání. Vzhledem k tomu, že fakticky se zde neprovádí dokazování, soud neumožní účastníkům vyjádřit se k předkládaným návrhům a

²² Nález ÚS sp.zn. IV. ÚS 189/01 ze dne 21.11. 2001

²³ Sbírka rozhodnutí, 2002, č. 9, s.316- MS v Brně sp.zn. 1 Nc 55/2001

rozhoduje tak pouze z okolností obsažených v návrhu či z listin k němu připojených. Pokud v návrhu nejsou všechny rozhodné skutečnosti prokázány či alespoň osvědčeny, tam kde postačuje osvědčení, soud návrh zamítne. Z výše uvedeného tak vyplývá, že je zde kladen velký důraz na kvalitu návrhu, kdy navrhovatel musí uvést všechny skutečnosti a připojit všechny listiny, jichž se domáhá, tak aby soud mohl rozhodnout o návrhu bezodkladně rozhodnout, jak je stanoveno v § 75c odst. 2 o.s.ř. Jen pokud by zde nehrozilo nebezpečí z prodlení, může soud rozhodnout o návrhu na předběžné opatření dle § 76 o.s.ř. až do 7 dnů ode dne, co byl návrh podán. Z důvodu poměrně krátkých lhůt (obzvláště pro předběžné opatření dle § 76a, kdy je lhůta 24 hodin a § 76b o.s.ř. kdy je lhůta 48 hodin), je nutné, aby zde byla zajištěna dostupnost (služba) i mimo pracovní dobu soudu.

Odvolací soud u jiných předběžných opatření než jsou ty dle § 76 odst. 1 písm. b), § 76a a § 76b o.s.ř. není žádnou lhůtou vázán a je tak pouze na odvolacím soudu, kdy o odvolání rozhodne, nicméně je jasné, že by tak s ohledem smysl předběžného opatření měl učinit co nejdříve. Lhůta pro rozhodnutí odvolacího soudu u výše uvedených předběžných opatření je stanovena v § 218b o.s.ř. a činí 7 dní od předložení věci odvolacímu soudu.

V řízení o předběžném opatření rozhoduje pouze předseda senátu a to i v senátních věcech u okresního či krajského soudu. Forma rozhodnutí je usnesení. Toto usnesení nemusí být odůvodněno v případě, že se zcela vyhovuje návrhu na předběžné opatření dle § 169 odst. 2 o.s.ř. Je to tak především z toho důvodu, že soud rozhoduje bez slyšení účastníků a bez vyjádření se protistrany k tomuto návrhu, tudíž tomuto návrhu nikdo neodporoval. Nejvyšší soud vyjádřil ve svém stanovisku č. R 63/2007 názor, že podle něj nemůže odůvodnění usnesení o nařízení předběžného opatření nic nového přinést. Existují však i protichůdná stanoviska, kdy právě absence odůvodnění v usnesení o nařízení předběžného jednání je považována za zásah do práva na spravedlivý proces a zásady rovnosti stran účastníků²⁴. Jedním z argumentů pro odůvodňování usnesení je právě ten, že proti takovému usnesení je možné podat odvolání. K tomu, aby měla protistrana stejnou

²⁴ LAVICKÝ, P., Odůvodňování usnesení v civilním řízení soudním, Právní fórum. 2009. 6. Ročník, č. 1, str. 12

ŘÍHA, M., Povinnost soudu odůvodnit rozhodnutí o nařízení předběžného opatření, Právní rozhledy. 2010. 18. Ročník, č. 11, str. 402

možnost jako navrhovatel a mohla tak co nejlépe chránit svá vlastní práva, je nezbytné, aby věděla, z jakého důvodu bylo takto rozhodnuto či zda nedošlo k libovůli předsedy senátu. Povinný účastník nemůže z neodůvodněného usnesení vědět, zdali má podání opravného prostředku vůbec nějaký smysl. Obzvláště z toho důvodu, že soud jedná bez slyšení účastníků, kteří nemusí být vyslechnuti. Z důvodu tohoto neodůvodněného usnesení dochází ke snížení právní ochrany druhých účastníků, neboť z neodůvodněného rozhodnutí nelze zjistit, zda soud rozhodl správně. Vzhledem k tomu, že proti usnesení o nařízení předběžného opatření je přípustný opravný prostředek, je usnesení bez odůvodnění rozhodnutí nepřezkoumatelné. Důležitá je i transparentnost a kontrola rozhodování soudů. Podle názoru Petra Lavického: „*Vnitřní přesvědčení předsedy senátu o praktické jistotě a převažující pravděpodobnosti uvedených skutečností musí být objektivizováno prostřednictvím odůvodnění soudního rozhodnutí.*“²⁵ Naopak pokud se jedná o usnesení o odmítnutí či zamítnutí návrhu, usnesení musí být vždy odůvodněno. Soud by měl v tomto usnesení co nejjasněji vysvětlit důvody, které ho vedly k tomuto kroku, a měl by konkretizovat vady návrhu, neboť při dalším opakovaném podání návrhu může toto odůvodnění mít smysl pro odstranění vad v budoucím podání²⁶ (viz příloha 1 a 2)

I přes judikaturu Ústavního soudu²⁷ došlo novelizací č. 7/2009 Sb. ke změně ustanovení § 169 odst. 2 o.s.ř. a to tak, že bylo přímo v textu druhého odstavce stanoveno, že usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu na předběžné opatření, nemusí být odůvodněno. Podle mého názoru je neodůvodněné rozhodnutí zcela nepřezkoumatelné a zakládá tak prostor pro libovůli soudce. Každé rozhodnutí, které je způsobilé zasáhnout do práv účastníků, natož takové usnesení, kterým soud někomu může nařídit povinnost, by mělo být odůvodněné a to alespoň do té míry, aby účastník pochopil, co soudce vedlo k takovému rozhodnutí, ať již z pohledu navrhovatele či případné povinné osoby. Nevidím důvod, proč by usnesení, kterým se návrhu vyhovuje, nemělo být na rozdíl od zamítavého rozhodnutí

²⁵ Citace: LAVICKÝ, P., Odůvodňování usnesení v civilním řízení soudním, Právní fórum. 2009. 6. Ročník, č. 1, str. 13

²⁶ JIRSA J., Předběžná opatření- účelná I zneužitelná zbraň. Právní fórum. 2009, roč. 6, č. 9, s. 364

²⁷ Např. Nález ÚS sp.zn. II. ÚS 391/04 ze dne 13.12. 2004, Nález ÚS sp.zn. IV. ÚS 1554/08 ze dne 15.1. 2009

neodůvodněno. Je tak pouze na předsedovi senátu, zda toto usnesení odůvodní, či nikoliv. Ve většině případů, s kterými jsem se zatím setkala, je potěšující, že soudci tato usnesení většinou odůvodňují. (viz příloha 3 a příloha 5)

Soud je vždy vázán návrhem na nařízení předběžného opatření, avšak „*soud je oprávněn i bez návrhu účastníka stanovit, že předběžné opatření bude trvat jen po určitou dobu*“²⁸.“ Soud se v tomto případě rozhoduje dle účelu předběžného opatření, a zda jeho účel vyžaduje trvání na dobu neurčitou, či postačuje jeho nařízení na dobu určitou. V usnesení o nařízení předběžného opatření na dobu určitou musí soud tuto dobu přesně stanovit.

V usnesení, kterým bylo nařízeno předběžné opatření, se nerozhoduje ve výroku o náhradě nákladů řízení s ohledem na ustanovení § 145 o.s.ř., kdy účastníku, jemuž soud přizná náhradu nákladů řízení, přizná i náhradu nákladů řízení předběžného opatření. Pokud ale soud návrh odmítne, zamítne nebo zastaví, musí rozhodnout také o náhradě nákladů řízení.

2.9. Obsah předběžného opatření

Předběžným opatřením může být účastníkovi uložena jedna z příkladných povinností uvedených v § 76 o.s.ř. Jedná se o demonstrativní výčet povinností, které mohou být předběžným opatřením nařízeny. Na základě předběžného opatření lze uložit i jiné povinnosti, které jsou uvedeny ve zvláštních předpisech, často se tak děje např. v souvislosti s insolvenčním řízením.

Třetí osobě lze uložit povinnost předběžným opatřením jen tehdy, lze-li to na ní spravedlivě požadovat dle § 76 odst. 2 o.s.ř. Tato třetí osoba má právo se odvolat proti usnesení, kterým jí byla nařízena nějaká povinnost, a to v takové části usnesení, kterou byla dotčena.

Předběžným opatřením podle demonstrativního výčtu v § 76 o.s.ř. může být uloženo platit výživné v nezbytné míře (viz příloha 5) a odevzdat dítě do péče druhého z rodičů nebo do péče toho, koho označí soud. Může se zdát, že tato povinnost odevzdat dítě do péče druhého z rodičů nebo do péče toho, koho označí soud, koliduje se zvláštním

²⁸ Rozsudek NS, sp.zn. 25 Cdo 1847/1998, SJ, 1999, č.16

předběžným opatřením dle § 76a o.s.ř. Tyto instituty se však liší zvláště osobou, která může podat návrh na předběžné opatření, neboť předběžné opatření dle § 76a o.s.ř. lze nařídit pouze na návrh obce s rozšířenou působností a lze ho nařídit pouze z důvodů, které jsou v tomto ustanovení stanoveny. Vzhledem k mimořádnosti situace dle ustanovení § 76a o.s.ř. musí být předběžné opatření bezodkladně vykonáno. Ohledně výživného je nezbytné připomenout, že předběžným opatřením může být uloženo platit výživné nejenom nezletilým dětem, ale také mezi manželi, rodiči či ve prospěch zletilých dětí.

Předběžným opatřením lze uložit účastníkovi, aby poskytl alespoň část pracovní odměny, jde-li o trvání pracovního poměru a navrhovatel ze závažných důvodů nepracuje. Z tohoto ustanovení vyplývá, že toto předběžné opatření lze nařídit pouze na návrh zaměstnance, případně bývalého zaměstnance. Podmínkou pro nařízení tohoto předběžného opatření je to, že zaměstnanec ze závažných důvodů nepracuje a nemá tak ani jiné příjmy či výdělek.

Podle § 76 odst. 1 písm. d) lze uložit povinnost složit peněžitou částku nebo věc do úschovy u soudu. Tuto povinnost lze uložit tomu, komu jiný zákon takovou povinnost ukládá např. v souvislosti s trestním či insolvenčním řízením. Dále lze účastníkovi předběžným opatřením uložit, aby nenakládal s určitými věcmi nebo právy či aby něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snášel. V tomto případě má soud zkoumat proporcionalitu mezi újmou, která by hrozila navrhovateli a újmou na straně osoby, které by měla být tato povinnost uložena. Soud by měl rozhodovat takovým způsobem, aby navrhovatel nezískal nepřiměřenou výhodu ve vztahu k účastníkovi a k jeho újmě, která by mu předběžným opatřením vznikla.

Návrh na předběžné opatření by měl obsahovat přesné znění a označení toho, čeho se domáhá a jaké věci se týká. V praxi dochází velmi často k zamítání návrhů právě z důvodu nedostatečného vymezení věcí či nemovitostí²⁹ či z důvodu neurčitosti návrhu, z kterého není jasné, čeho se navrhovatel domáhá (viz příloha 1 a 2). V usnesení o nařízení předběžného opatření by tak soud měl přesně formulovat, jaká povinnost se žalovanému ukládá. Příkladem může být předběžné opatření, které zakázalo účastníkovi nemovitost

²⁹ JIRSA J., Předběžná opatření- účelná i zneužitelná zbraň. Právní fórum. 2009, roč. 6, č. 9, s. 365

zcizit či zatížit, účastník však může např. vypovědět smlouvu o nájmu a v tomto právu tak není nijak omezen³⁰. Stejně tak by navrhovatel neměl předběžným opatřením obcházet jiné instituty, které jsou mu k jeho obraně práv primárně určeny. Například domáhat se vydání předběžného opatření, kterým bylo nařízeno oprávněnému, aby se zdržel exekuce, je vyloučené, neboť povinný má k dispozici instituty jako odklad či zastavení exekuce a nemožnost vymáhat exekučně právem přiznanou pohledávku odporuje samotnému smyslu exekučního řízení³¹.

Na tomto místě je třeba znovu připomenout, že předběžným opatřením má dojít pouze k zatímní úpravě poměrů, jde především o dočasnost takového opatření a nejedná se o rozhodnutí ve věci samé. Taktéž by rozhodnutí o předběžném opatření v žádném případě nemělo předjímat samotné rozhodnutí ve věci samé. Nežřídka kdy se stává, že navrhovatel si tuto skutečnost neuvědomuje a tak v případě, kdy návrh podává například se samotnou žalobou, nevěnuje dostatečnou pozornost petitu návrhu na předběžné opatření a formuluje ho příliš obecným způsobem. Na druhé straně není výjimkou, kdy návrh na nařízení předběžného opatření obsahuje dlouhosáhlé a velmi podrobné skutečnosti, které se však týkají meritů samotné věci. V případě, že navrhovatel podává návrh na nařízení předběžného opatření spolu s žalobou, by si měl ujasnit, že v případě předběžného opatření se jedná o samostatný návrh, ve kterém jde především o vylíčení skutečností, proč je nutné zatímně upravit poměry či zabránit zmaření výkonu rozhodnutí. Tento návrh by měl být odůvodněn tak, aby z něho vyplývaly základní podmínky pro vydání předběžného opatření. Do návrhu by měl navrhovatel alespoň nastínit, jak bude vypadat budoucí návrh na zahájení řízení ve věci samé. Pro návrh je však nejdůležitější, „*aby důkazy směřovaly jednoznačně a konkrétně k tomu, v čem je zatímní úprava nezbytně nutná a možnost zmaření výkonu rozhodnutí reálná.*“³²

³⁰ usnesení NS, sp.zn. 29 Odo 908/2003 ze dne 22. 2. 2006, R 35/2006- NS

³¹ Usnesení ÚS, sp.zn. III ÚS 937/06 ze dne 27.6. 2007, SJ, 2008, č. 7- ÚS

³² JIRSA J., Předběžná opatření- účelná I zneužitelná zbraň. Právní fórum. 2009, roč. 6, č. 9, s. 365

2.10. Usnesení o nařízení předběžného opatření

Při nařízení předběžného opatření předseda senátu podle ustanovení § 76 odst. 3 o.s.ř. uloží navrhovateli podat u soudu návrh na zahájení řízení ve věci samé ve lhůtě, kterou soud určí. Tato lhůta je lhůtou podle § 55 o.s.ř. Jde o tzv. lhůtu soudcovskou a předseda senátu ji kdykoliv může prodloužit. O tomto prodloužení lhůty vydá soud usnesení, které doručí účastníkům ještě před uplynutím původně stanovené lhůty. Jestliže tak soud neučiní, předběžné opatření zaniká uplynutím původní lhůty dle § 77 odst. 1 písm. a) o.s.ř. Pokud řízení ve věci samé může být zahájeno i bez návrhu, soud tak sám učiní dle § 81 odst. 1 o.s.ř. a dle odst. 3 o.s.ř. Nevylučuje to však možnost, aby účastník v takovéto věci podal návrh na zahájení řízení sám.

2.10.1. Vyhlášení a doručení

V případě usnesení o nařízení předběžného opatření dle § 76 o.s.ř., o kterém rozhodl předseda senátu bezodkladně, má k vyhlášení účastníkovi, kterému byla uložena povinnost, dle § 76c o.s.ř. dojít ihned, vyžadují-li to okolnosti případu či pokud je zde nebezpečí z prodlení. To samé platí i v případě jiných osob než účastníků řízení, kterým byla předběžným opatřením uložena nějaká povinnost. Je zde dána možnost předsedovi senátu zvážit okolnosti případu, zvláště s ohledem na naléhavost a potřebu rychlosti přijetí a uskutečnění předběžného řízení, a usnesení případně vyhlásit. Předseda senátu tak může učinit u soudu nebo je-li to důvodné na místě samém. Toto usnesení se vyhláší účastníku, kterému byla uložena povinnost či jeho zákonnému zástupci nebo osobě oprávněné za něj jednat. Pro navrhovatele není nutné usnesení vyhlásit, neboť usnesení je vykonatelné v případě vyhlášení povinnému účastníku. Bez ohledu na to, zda bylo usnesení vyhlášeno či vydáno (o vydání se hovoří, pokud nedošlo k jeho vyhlášení), vyhotoví předseda senátu usnesení v písemné popř. elektronické podobě. Toto vyhotovení se doručuje účastníkům, popřípadě jejich zástupcům, a dále také těm, kterým byla předběžným opatřením uložena nějaká povinnost. Pokud byl uložen zákaz nakládat s nemovitostí, která je předmětem evidence v katastru nemovitostí, doručuje se také usnesení o nařízení předběžného opatření příslušnému katastrálnímu úřadu. Na základě tohoto usnesení katastrální úřad zapíše poznámku k předmětné nemovitosti. Jiným účastníkům než navrhovateli se tento stejnopis

usnesení zašle spolu s návrhem na předběžné opatření dle § 76c odst. 2 o.s.ř. Děje se tak pouze v případě, že soud návrhu na předběžné opatření vyhověl a pouze spolu s usnesením o nařízení předběžného opatření, opačný postup by byl nepřípustný³³. V ustanovení § 76c odst. 2 o.s.ř. je stanovena lhůta 3 dnů ode dne vyhlášení či vydání usnesení, ve které je třeba účastníkům usnesení odeslat. Při odmítnutí, zamítnutí návrhu, či zastavení řízení o předběžném opatření usnesení se doručuje pouze navrhovateli dle § 76g o.s.ř. Je zde stanovena stejná lhůta jako pro odeslání usnesení o nařízení předběžného opatření. V případě, že odvolací soud změnil usnesení soudu prvního stupně a předběžné opatření tak nařídil, se doručuje návrh až spolu s usnesením odvolacího soudu³⁴. O této možnosti odvolacího soudu změnit rozhodnutí je pojednáno dále v souvislosti s rozhodnutím ÚS sp.zn. Pl. ÚS 16/09.

2.10.2. Vykonalnost

Kdy je usnesení vykonatelné, záleží na tom, o jaký druh předběžného opatření se jedná. Pokud jde o předběžná opatření dle § 76a a § 76b o.s.ř. vykonatelnost se řídí okamžikem vyhlášení nebo pokud nebylo vyhlášeno jeho vydáním. Vzhledem k povaze těchto předběžných opatření a vzhledem k jejich naléhavosti a bezodkladnému výkonu není pro vykonatelnost důležité doručení usnesení povinnému účastníku a už vůbec ne to, že dosud není usnesení pravomocné. V opačném případě by tak úprava těchto zvláštních opatření pozbyla svého smyslu. V ostatních případech je usnesení vykonatelné vyhlášením a nebylo-li vyhlášeno, je vykonatelné doručením tomu, komu ukládá povinnost podle § 76d písm. b) o.s.ř. Tato speciální úprava vykonatelnosti je odlišná od obecné úpravy vykonatelnosti obsažené v § 171 o.s.ř., která se zde nepoužije. Z uvedeného vyplývá, že usnesení o nařízení předběžného opatření je vykonatelné bez ohledu na právní moc tohoto usnesení, což je vzhledem k účelu předběžného opatření úpravou zcela logickou. Usnesení se stává vykonatelné okamžikem vyhlášení a nebylo-li vyhlášeno, pak doručením povinnému

³³ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá, s. 460

³⁴ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá, s. 460

účastníkovi. Předběžným opatřením má dojít pouze k zatímní úpravě, nelze proto upravovat vztahy do minulosti. Předběžné opatření tedy nemůže mít, jak již vyplývá z povahy věci, zpětnou účinnost.

2.10.3. Závaznost

Závaznost usnesení o nařízení předběžného opatření upravuje ustanovení § 76e o.s.ř. Výrok vykonatelného usnesení je v zásadě závazný jen pro účastníky řízení a dále pro ty, kterým byla předběžným opatřením uložena nějaká povinnost.

Obecně lze říci, že závaznost rozhodnutí vymezuje okruh osob, které jsou povinny se tímto usnesením řídit ve svých právních vztazích³⁵. V zásadě je závaznost rozhodnutí ve věci samé vázána na právní moci těchto rozhodnutí. Jak již bylo uvedeno výše, předběžné opatření je vykonatelné bez ohledu na právní moc usnesení o nařízení předběžného opatření, a tudíž je zde závaznost vázána na vykonatelnost výroku usnesení.

V ustanovení § 76e odst. 1 o.s.ř. je dále stanoven okruh osob, pro které je výrok usnesení závazný. Jde o účastníky řízení a třetí osoby, kterým byla uložena předběžným opatřením povinnost. Zákon však může stanovit, že je výrok rozhodnutí o nařízení předběžného opatření závazný pro další zákonem uvedené osoby.

Výrok usnesení o nařízení zvláštního předběžného opatření dle §76a o.s.ř. je závazný pro každého. Znamená to, že každý je povinen řídit se tímto výrokem, tedy každý je povinen předat dítě do péče osoby uvedené v usnesení.

2.10.4. Neplatnost právních úkonů

Úprava předběžných opatření zahrnuje také ustanovení o neplatnosti právních úkonů, které byly učiněny tou osobou, která porušila povinnost uloženou mu vykonatelným usnesením o nařízení předběžného opatření. Tuto povinnost je povinen splnit každý, pro kterého je dle zákona vykonatelný výrok usnesení závazný. Na tomto místě je třeba mít na mysli, že se jedná o neplatnost absolutní, k níž je povinen soud přihlídnout i bez návrhu³⁶.

³⁵ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá, s. 462

³⁶ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá, s. 465

V případě, že předběžným opatřením byla účastníkovi nařízena povinnost nenakládat s určitými nemovitostmi, které byly označeny v usnesení o nařízení předběžného opatření, pozbývá jím podaný návrh na vklad do katastru nemovitostí své právní účinky. Děje se tak tehdy, pokud o tomto návrhu na vklad dosud pravomocně nerozhodl příslušný katastrální úřad. Tedy dříve než mu byl doručen stejnopis usnesení o nařízení předběžného opatření nebo pokud se o předběžném opatření dozvěděl jinak³⁷.

Ustanovení § 76f odst. 2 o.s.ř. tedy dopadá i na ty případy, kdy byl právní úkon účastníka týkající se předmětné nemovitosti učiněn dříve, než se stalo usnesení o nařízení předběžného řízení vykonatelným. Z výše uvedeného vyplývá, že ustanovení dopadá i na platné právní úkony, které byly učiněny dříve, než se stalo předběžné opatření vykonatelným, ale dosud o nich katastrální úřad nevydal rozhodnutí. V takovém případě katastrální úřad návrh na vklad zamítne. K předchozímu je nutné připomenout, že k převodu vlastnického práva k nemovitosti dle platné právní úpravy dochází vkladem práva do katastru nemovitostí a ne již účinností samotné smlouvy.

2.11. Náhrada škody a jiné újmy

Pokud povinnému účastníkovi, třetí osobě či dalším dotčeným osobám, kterým byla předběžným opatřením uložena povinnost, vznikla škoda či jiná újma jako následek nařízeného předběžného opatření, je navrhovatel povinen tuto škodu či jinou újmu nahradit. Navrhovatel je tak povinen k náhradě škody v případě, že nařízené předběžné opatření zaniklo či bylo zrušeno z jiného důvodu než proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno nebo proto, že jeho právo bylo uspokojeno. Nemluvíme zde o odpovědnosti za zavinění, nýbrž o odpovědnost za výsledek, kdy navrhovatel se této odpovědnosti nemůže zbavit, ledaže by prokázal, že ke škodě či újmě by došlo i jinak.

Poškozený musí svůj nárok na náhradu škody či jiné újmy uplatnit u soudu v prekluzivní lhůtě 6 měsíců ode dne, kdy předběžné opatření zaniklo nebo kdy bylo pravomocně zrušeno. Zmeškání této lhůty nelze podle §77a odst. 2 o.s.ř. prominout. Příslušným k projednání žaloby na náhradu škody je soud, který v prvním stupni

³⁷ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá, s. 465

rozhodoval o předběžném opatření. Pokud soud přizná poškozenému náhradu škodu či jiné újmy, uspokojí se tato škoda z navrhovatelem složené jistoty. Jestliže složená jistota nepostačuje k uspokojení pohledávek, je navrhovatel předběžného opatření povinen nahradit ji ze svého majetku.

Odpovědnost státu za vydání předběžného opatření dle zákona č. 82/1998 Sb. je vyloučena, neboť za tuto škodu nese odpovědnost navrhovatel³⁸. Spadají sem i případy, kdy odvolací soud usnesení o nařízení předběžného opatření změnil či zrušil.

2.12. Opravné prostředky

V občanském soudním řízení dělíme opravné prostředky na řádné a mimořádné. Opravné prostředky dávají účastníkům možnost přezkumu rozhodnutí. Řádné opravné prostředky směřují proti rozhodnutí soudu prvního stupně, které ještě nenabylo právní moci. Podaný řádný opravný prostředek má suspenzivní účinek na právní moc rozhodnutí. Dle účinné právní úpravy je řádným opravným prostředkem odvolání.

Mimořádný opravný prostředek směřuje proti rozhodnutí, které již nabylo právní moci. Jedná se o dovolání, žalobu pro zmatečnost a žalobu na obnovu řízení.

Vzhledem k tomu, že usnesení o předběžném opatření není vyjmenováno v § 202 odst. 1 o.s.ř., je odvolání proti takovému usnesení přípustné. Platí zde obecná lhůta pro odvolání, dle které se odvolání podává do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení usnesení o předběžném opatření soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje. V problematice předběžných opatření je odlišně upravena legitimace účastníků pro podání odvolání. V případě, že soud návrh na předběžné opatření odmítl, zamítl či bylo-li řízení zastaveno, doručuje soud toto rozhodnutí pouze navrhovateli předběžného opatření dle § 76g o.s.ř. Proti tomuto usnesení se tak má možnost odvolat pouze navrhovatel tohoto usnesení. V případě, že soud rozhodne opačným způsobem a nařídí předběžné opatření, doručuje soud toto rozhodnutí jak navrhovateli, tak všem povinným účastníkům. Odvolací soud rozhoduje podle stavu v době vyhlášení usnesení soudu prvního stupně.

Zajímavá je také problematika doručování podaného odvolání proti usnesení o předběžném opatření ostatním účastníkům. Tuto problematiku řeší ustanovení § 210 odst. 1

³⁸ Rozsudek NS, sp.zn. 29 Cdo 3137/2007 ze dne 23.9. 2008, R 32/2009 NS

o.s.ř., kdy odvolání proti usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé, doručí předseda senátu účastníkům řízení, jejichž práv a povinností se týká, je-li to s ohledem na okolnosti případu či povahu věci vhodné a účelné. Vzhledem k požadavku rychlosti řízení o předběžném opatření a nutnosti okamžité ochrany práv osob je v určitých případech předběžného opatření důležitý moment překvapení. Na druhou stranu lze si představit takové návrhy na nařízení předběžného opatření, ve kterých právě ona překvapivost nehraje tak důležitou roli. Jedná se např. o předběžná opatření ve věcech výživného, pracovní odměny, návrhu, aby se účastník něčeho zdržel nebo návrhu, který byl spojen s žalobou. V tomto případě nevidím důvod, proč by odvolání nemělo být těmto účastníkům také doručeno. O této problematice je pojednáno dále.

V případě usnesení o odmítnutí návrhu podle § 75a odst. 1 o.s.ř. (vady návrhu) a usnesení § 75b odst. 2 o.s.ř. (nesložení jistoty) je možná tzv. autoremedura, kdy soud prvního stupně může sám vydané usnesení změnit, avšak pouze tehdy, když odvolání v plném rozsahu vyhoví³⁹. Odvolací soud dle § 214 odst. 2 písm. c) o.s.ř. nemusí nařizovat jednání, pokud se jedná o odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření.

Za nedostatek právní úpravy je považována absence zákonné lhůty pro rozhodování odvolacího soudu o podaném odvolání. Lhůta pro rozhodnutí odvolacího soudu je stanovena pouze pro předběžná opatření dle § 76 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a zvláštní předběžná opatření dle § 76a a § 76b o.s.ř. Úprava je obsažena v ustanovení § 218b o.s.ř. a činí 7 dnů od předání věci odvolacímu soudu.

Podle mého názoru skutečnost, že není stanovena lhůta pro rozhodnutí odvolacího soudu, by neměla být zásadním problémem. Odvolací soud by měl mít především na paměti smysl a účel předběžného opatření, ze kterého vyplývá nutnost rozhodovat bezodkladně. Ke stanovování lhůt pro rozhodování soudu se zákonodárce uchýlil až v poslední době.

Dovolání v případě usnesení o předběžném opatření není přípustné, neboť taková možnost není obsažena ani v jednom ustanovení upravující možnost dovolání. Je tomu tak zvláště z toho důvodu, že nejde o rozhodnutí ve věci samé. Tento názor vyslovil Nejvyšší soud opakovaně ve svém rozhodnutí R 62/2002 NS sp.zn. 26 Cdo 1533/2001, 22 Cdo

³⁹ § 210a o.s.ř.

1925/2001, 29 Odo 201/2003. V rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 29 Odo 762/2004 vyslovil Nejvyšší soud názor, že dovolání proti usnesení, kterým došlo k zastavení řízení o předběžném opatření z důvodu nedostatku podmínky řízení dle § 104 odst. 1 věty první o.s.ř., je dovolání přípustné.

Vzhledem k tomu, že rozhodnutí o předběžném opatření není rozhodnutím ve věci samé, nepřichází v úvahu ani žaloba na obnovu řízení ani žaloba pro zmatečnost.

2.12.1. Právo na spravedlivý proces a Nález Ústavního soudu sp.zn. PL. ÚS 16/09

K problematice opravných prostředků ve věci předběžného opatření je nutno zmínit nález Ústavního soudu ze dne 19.1. 2010 sp.zn. Pl. ÚS 16/09. Tímto nálezem bylo zrušeno ustanovení §220 odst. 3 o.s.ř. s účinností od 1.4. 2011. Ústavní soud shledal ustanovení §220 odst. 3 o.s.ř. v rozporu s právem na spravedlivý proces, jehož součástí je i zásada rovnosti účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Právo na spravedlivý proces, zvláště však jeho součástí jsou upraveny primárně Listinou základních práv a svobod (dále jen LZPS). Tyto jednotlivé součásti práva na spravedlivý proces jsou upraveny v čl. 36 až čl. 38 LZPS. Jedním z jeho mnoha aspektů je i právě zásada rovnosti, na kterou v tomto nálezu Ústavní soud odkazuje.

Aby bylo dosaženo smyslu a účelu předběžného opatření, vykazuje řízení o něm řadu specifik. I odlišnosti řízení ve věcech předběžného opatření podléhají testu ústavnosti a je nutno na ně hledět z roviny ústavní. I odpůrci musí být přiznán nárok na soudní ochranu jeho práv.

Zásadu rovnosti můžeme vyjádřit i tak, že obě strany sporu by měly mít k dispozici stejné ochranné prostředky i možnost slyšení. Účastníci jsou před soudem v rovném postavení a žádný z účastníků by neměl být upřednostněn před druhým. Tato zásada je zdůrazněna i v judikatuře Soudu pro lidská práva, kde je vyjádřena jako rovnost zbraní účastníků, tedy žádná strana nesmí být ve výhodě, musí mít stejnou možnost argumentace a stejnou možnost hájit svá práva⁴⁰.

⁴⁰ WINTEROVÁ, Alena, Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání, Praha: Linde Praha a.s., 2008, str. 70

S otázkou přípustnosti ústavní stížnosti ve věcech předběžných opatření se Ústavní soud potýkal od samého počátku své existence. Vzhledem k tomu, že předběžná opatření jsou podle Ústavního soudu takovým prostředkem, který je způsobilý zasáhnout do základních práv a svobod účastníků a to někdy po celkem dlouhou dobu, shledal Ústavní soud, že je ústavní stížnost proti vydání předběžného opatření zásadně v předběžných opatřeních přípustná⁴¹. Ústavní soud tak překonal odlišný názor, který na počátku své existence judikoval⁴².

V uvedeném případě šlo o ústavní stížnost obchodní společnosti, která se domáhala zrušení ustanovení § 76g a § 220 odst. 3 o.s.ř.. Proti této společnosti byl podán návrh na vydání předběžného opatření, kterým jí měla být uložena povinnost zdržet se užívání označení či provozu blíže specifikovaných internetových stránek. Městský soud v Praze však návrh na vydání předběžného opatření zamítl. Navrhovatel proto podal odvolání k Vrchnímu soudu v Praze, který usnesení rozhodnutí soudu prvního stupně změnil tak, že předběžné opatření nařídil.

Ústavní soud neshledal ustanovení § 76g o.s.ř. v rozporu s právem na spravedlivý proces a se zásadou rovnosti. K tomuto blíže uvedl: *„Ze zásady rovnosti účastníků však nelze vyvozovat abstraktní postulát, že všichni účastníci řízení musí v každém okamžiku řízení současně disponovat určitým procesním prostředkem. V případě některých procesních prostředků plyne naopak z jejich povahy a účelu, že jejich uplatnění může být v dispozici pouze jedné strany. Tak tomu bude i v případě návrhu na předběžné opatření, neboť toto opatření slouží k zaručení projednatelnosti nároku a účinnosti případného poskytnutí soudní ochrany.“* V nálezu dále upozornil i na to, že by doručením rozhodnutí soudu prvního stupně mohlo dojít ke zmaření účelu předběžného opatření a právě jeho nedoručení umožní žalobci účelně podat odvolání. Dále soud konstatoval, že i v případě doručení rozhodnutí žalovanému by žalovaný neměl žádný zájem na odvolání proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu, respektive by takové odvolání nebylo přípustné.

⁴¹ Nález ÚS sp.zn. II. ÚS 221/98 ze dne 10. 11. 1999, usnesení ÚS sp.zn. II. ÚS 394/01 ze dne 30. 10. 2001, nález ÚS sp.zn. II. ÚS 343/02 ze dne 5. 11. 2002

⁴² usnesení ÚS sp.zn. III.ÚS 119/98 ze dne 21.10.1998

K ustanovení § 220 odst. 3 o.s.ř. uvedl, že *„zákonná úprava řízení o nařízení předběžného opatření musí vytvořit procesní prostor, aby při reflektování účelu předběžného opatření byla současně zachována dotčenému účastníkovi řízení reálná možnost ochrany jeho práv ve vztahu k nařízenému předběžnému opatření, a to zejména s ohledem na to, že soudní řízení není omezeno lhůtou, což znamená, že předběžné opatření může vyvolávat účinky po nikoliv zanedbatelnou dobu do pravomocného ukončení řízení.“* Žalovanému tak není dána možnost uplatnit svá tvrzení a námitky v průběhu odvolacího řízení a proti takovému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým změnil usnesení soudu prvního stupně, se žalovaný již nikterak nemůže bránit. Došlo tak k zásahu do jeho práva na soudní ochranu.

Podle názoru Ústavního soudu nelze považovat za přiměřený procesní prostředek k ochraně práv žalovaného podání podnětu ke zrušení předběžného opatření dle § 77 odst. 2 o.s.ř. Tento paragraf stanoví, že se předběžné opatření zruší, pokud pominou důvody, pro které bylo nařízeno. Z jazykového výkladu je tedy zřejmé, že jde o následné odpadnutí důvodu, pro které bylo nařízeno, a nemůže se tímto postupem docílit přezkoumání zákonnosti samotného vydání předběžného opatření v době jeho nařízení. Současná zákonná úprava tak podle Ústavního soudu neposkytuje procesní prostředky, které by mohl žalovaný použít na ochranu svých práv.

K této interpretaci ustanovení § 77 odst. 2 o.s.ř. vyjádřila své odlišné stanovisko soudkyně Ivana Janů, podle které je třeba uvedené ustanovení interpretovat tak, že soud *„má přistoupit ke zrušení předběžného opatření nejen tehdy, odpadnou-li důvody pro jeho nařízení, ale i tehdy, zjistí-li soud dodatečně, že takové důvody nebyly dány.“* Neztotožnila se tak s pouhým jazykovým výkladem tohoto ustanovení, který ve svém nálezu použil Ústavní soud. V tomto případě bych souhlasila s odlišným stanoviskem soudkyně, neboť zde není důvod, proč použít pouze jazykový výklad tohoto ustanovení. Toto ustanovení se dá vykládat i v tom smyslu, že se jedná o jedinou možnou obranu povinného účastníka po nařízení tohoto předběžného opatření, a když předseda senátu předběžné opatření zruší, jestliže pominou důvody, pro které bylo nařízeno, tím spíše by jej mohl zrušit, pokud zde nebyly vůbec důvody pro jeho vydání.

S názorem pléna Ústavního soudu se nelze zcela ztotožnit. Již jen otázka přípustnosti ústavní stížnosti proti rozhodnutí o předběžném opatření se nezdá být tak zcela jasnou. Ústavní soud nejdříve zaujal stanovisko, „že nejde o rozhodnutí ve věci samé, ale že se jedná o rozhodnutí zatímní povahy, které bude v průběhu řízení nebo po jeho skončení podle jeho řízení změněno či zrušeno, a proto se nejedná o rozhodnutí ve smyslu ust. § 72 odst. 2 zákona, tedy o rozhodnutí, proti kterému již by nebylo možno použít dalších prostředků podle zákona (č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Za takovýto prostředek v uvažovaném smyslu je třeba pokládat totiž projednání věci samé a rozhodnutí. Proto také rozhodnutí o předběžném opatření nemůže být pokládáno za rozhodnutí, proti kterému by byla ústavní stížnost přípustná, neboť účastník řízení v podstatě na jeho vydání nemá právo v tom smyslu, že by soud byl jeho návrhem (procesně) vázán.“⁴³ Poté však své stanovisko ve věci obrátil, když judikoval, že ústavní stížnost proti rozhodnutí o předběžném opatření je přípustná z důvodu možnosti zásahu do zaručených práv účastníků.

Podle mého názoru je především nutné hledět na předběžné opatření jako na mimořádný procesní institut, který má sloužit k ochraně ohrožených zájmů a zabránit tak újmě, kterou by již nešlo odčinit či pouze s velkými těžkostmi. Nejedná se o rozhodnutí ve věci samé ani neprejudikuje takové rozhodnutí. Předběžné opatření tak zůstává především institutem ochrany práva, aby se jí mohl kdokoliv dovolat ještě před rozhodnutím o věci samé, je-li to třeba. Řízení o vydání předběžného opatření proto vykazuje řadu specifík a odchylek od obecného soudního řízení, s čímž souvisí i problematika některých ustanovení, která se mohou zdát jako porušení ústavně zaručených práv, především v rozporu se zásadou rovnosti a zásadou slyšení účastníků. Tato specifika jsou však u řízení ve věcech předběžného opatření jistě namístě, neboť jinak by byl zmařen smysl a účel předběžného opatření. Je tedy jen otázkou posouzení, zda jde již o tak velký zásah do práv účastníka, že je neslučitelný právě s poskytovanou ochranou práv navrhovatele.

Ústavní soud ve svém nálezu shledal protiústavnost ustanovení § 220 odst. 3 o.s.ř., neboť účastník, proti němuž předběžné opatření směřuje, již nemá žádné řádné opravné prostředky, kterými by se mohl bránit proti nařízení předběžného opatření. V této souvislosti si dovoluji podotknout, že jistý problém lze spatřovat vždy, a to i v řízení

⁴³ usnesení ÚS sp.zn. III. ÚS 119/98 ze dne 21. 10. 1998

nalézacím, pokud odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně změní. Druhý účastník již také nemá k dispozici řádných opravných prostředků k obraně svého tvrzení. Na to by se dalo namítnout, že na rozdíl od řízení nalézacího, je v řízení o předběžném opatření účastník informován o tom, že se vede nějaké řízení proti němu až ve chvíli, kdy je mu již uložena rozhodnutím povinnost. Domnívám se, že oprávnění odvolacího soudu změnit rozhodnutí prvostupňové bylo zakotveno právě z důvodu požadavku urychlení řízení. Jedním ze specifických rysů řízení o předběžném opatření by měla být určitě rychlost řízení. Vzhledem k tomu, že se nejedná o rozhodnutí ve věci samé a předběžné opatření je nařizováno jen za mimořádných okolností jako ochrana práv navrhovatele a soud tak vždy zkoumá, jaká hrozí újma navrhovateli, zdali mu hrozí újma větší než ta, která by byla způsobena účastníku, proti kterému návrh směřuje, může být otázka přípustnosti opravných prostředků ve věcech předběžných opatření ve své podstatě předmětem polemiky.

Ústavní soud zdůraznil, že důvody rozporu se vztahují pouze na případy, v nichž odvolání směřuje proti usnesení soudu prvního stupně, kdy byl návrh na nařízení předběžného opatření odmítnut, zamítnut, nebo kterým bylo řízení o návrhu zastaveno a odvolací soud jej změní tak, že návrhu alespoň částečně vyhoví. Ústavní soud však ponechává na zákonodárci, jak vyřeší tento nedostatek právní úpravy, která žalovanému neumožňuje realizaci práva být slyšen a právní obrany svých práv proti předběžnému opatření. Kasace rozhodnutí soudu prvního stupně v odvolacím řízení není tedy jediným řešením, nabízí se zde i možnost upravení či rozšíření úpravy zrušení předběžného opatření v ustanovení § 77 odst. 2 o.s.ř., zavedení úplně nového procesního prostředku, rozšíření možnosti autoremedury soudu prvního stupně nebo upravení možnosti dovolání ve věcech předběžného opatření, což se však nejeví jako příliš vhodné řešení. Z důvodu požadavku rychlosti řízení a celého systému soudnictví v ČR navrhuje však Ústavní soud přijmout komplexní úpravu, neboť současná úprava předběžného opatření se mu jeví jako nepromyšlená ve srovnání s právní úpravou v jiných zemích. Je tedy pouze na zákonodárci, jak se k řešení celé situace postaví.

Právě nalézání nejvhodnějšího řešení této situace se stalo předmětem článků v odborných časopisech, které reagovaly na uvedené rozhodnutí. Někteří autoři se

příklánějí k názoru ve prospěch změny právní úpravy ustanovení § 77 odst. 2 o.s.ř. místo složité úpravy odvolacího řízení⁴⁴.

Ústavní soud se v tiskové zprávě ze dne 27. ledna 2010 sám vyjádřil k tomu, jak by soudy měly postupovat: „*Pokud se odvolací soud domnívá, že soud prvního stupně nerozhodl správně a měl předběžné opatření nařídít, nemůže předběžné opatření nařídít sám změnou usnesení soudu prvního stupně. Musí toto usnesení zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně se svým právním názorem. Soud prvního stupně pak předběžné opatření nařídí sám a proti tomuto rozhodnutí má žalovaný možnost se odvolat.*“⁴⁵

Ke dni psaní této diplomové práce bylo s účinností od 1. 4. 2011 zrušeno ustanovení § 220 odst. 3 o.s.ř. a odvolací soud tak může rozhodnutí o předběžném opatření pouze potvrdit či ho zrušit. Zákodárce nepřijal žádné nové ustanovení, které by upravovalo tento problém. Žádné ustanovení v o.s.ř. nedává oprávnění odvolacímu soudu takové usnesení změnit. V ustanovení § 220 odst. 1 o.s.ř. je upravena možnost změny rozhodnutí soudu prvního stupně, ale mluví se zde pouze o rozsudku či usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé. Mezi tato usnesení však nepatří usnesení ve věcech předběžného opatření, neboť jde pouze o dočasnou úpravu poměrů, na kterou později může či nemusí následovat řízení ve věci samé. Zda zákonodárce upraví tuto problematiku jinak zůstává zatím otázkou.

3. Zvláštní předběžná opatření

3.1. Předběžné opatření dle § 76a

V ustanovení § 76a odst. 1 o.s.ř. je upraveno zvláštní předběžné opatření ve věcech zajištění péče o nezletilé děti. Tímto předběžným opatřením předseda senátu nařídí

⁴⁴ KŘIVÁČKOVÁ, Jana, Nad nálezem Ústavního soudu Pl. ÚS 16/09 ze dne 19.1. 2010, Právní forum.2010. ročník 7, č. 8, str. 404

⁴⁵ PELCOVÁ, Jana, Ústavní soud [online] Tisková zpráva. Plénium Ústavního soudu rozhodlo, že část ustanovení občanského soudního řádu o předběžném opatření je protiústavní. [Cit. 20. 3. 2013] <http://www.concourt.cz/clanek/2840> tisková zpráva ÚS. 2010

umístění nezletilého dítěte, které ocitlo bez jakékoliv péče nebo je-li vážně ohrožen nebo narušen jeho život či příznivý vývoj. Tato úprava byla zakotvena do o.s.ř. na základě nálezů Ústavního soudu č. 72/1995 Sb. Ústavní soud shledal tehdejší úpravu v zákoně o rodině jako protiústavní, neboť byla v rozporu s čl. 32 odst. 4 LZPS, který stanoví, že práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.

Zákonná ustanovení upravující obecné předběžné opatření se zde nepoužijí. Zvláštní předběžné opatření dle § 76a o.s.ř. má speciální samostatnou úpravu, která se týká jak obsahu, tak postupu při vydávání tohoto předběžného opatření i jeho výkonu⁴⁶.

V usnesení předseda senátu označí vhodné místo, kam bude dítě umístěno. Na základě účinné právní úpravy lze předběžným opatřením také svěřit dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu. Oprávněným navrhovatelem zvláštního předběžného opatření ve věcech ochrany nezletilých dětí může být pouze obec s rozšířenou působností. Místní příslušnost obce k návrhu na předběžné opatření se určuje podle místa pobytu dítěte. Tato místně příslušná obec je navrhovatelem jak v případě umístění dítěte na nezbytně nutnou dobu do vhodného prostředí z důvodu nezajištění péče, tak i pro svěřením dítěte do pěstounské péče.

Ustanovení § 75 odst. 3 o.s.ř. upravuje obecné náležitosti návrhu na nařízení zvláštního předběžného opatření § 76a o.s.ř. Kromě obecných náležitostí vyjmenovaných v § 42 odst. 4 o.s.ř. musí návrh obsahovat jméno nezletilého dítěte, jména, povolání a bydliště ostatních účastníků, zná-li je navrhovatel, vylíčení rozhodujících skutečností, které odůvodňují nařízení předběžného opatření dle § 76a, označení osoby, které má být dítě předáno do péče a z návrhu musí být patrné, že jde o návrh na nařízení předběžného opatření dle § 76a.

Jak již bylo uvedeno výše, důvodem k nařízení předběžného opatření dle § 76a je nezajištění potřebné péče o nezletilé dítě. Jde o stav, kdy se dítě ocitlo bez jakékoliv péče nebo pokud je narušen či ohrožen život nezletilého dítěte nebo jeho příznivý vývoj. Ve druhém případě půjde o takovou situaci, kdy o dítě někdo pečuje, avšak takovým způsobem, že je tím ohrožen jeho vývoj nebo se jedná o péči natolik nedostatečnou, že zde

⁴⁶ WINTEROVÁ, A. a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, Praha: Linde Praha a.s., 2007.str. 138

hrozí vážná újma na zdraví či životě dítěte. S ohledem na smysl předběžných opatření musí být přítomen prvek naléhavosti a bezodkladnosti, tedy musí jít o případ, ve kterém je nutné ihned jednat a zasáhnout. Případ ohrožení či porušení pro nařízení předběžného opatření dle §76a musí být dokonce tak naléhavý, že by nepostačovalo ani vydání předběžného opatření dle § 76 odst. 1 písm. b) o.s.ř.

Soud může svěřit nezletilé dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu, dokud nebude rozhodnuto o osvojení dítěte. Orgán sociálně-právní ochrany dětí může podat návrh, aby soud svěřil dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu. Děje se tak buď z důvodu, že se jedná o dobu, po jejímž uplynutí lze dát souhlas rodičů k osvojení, či se jedná o dobu trvající do pravomocného rozhodnutí soudu o tom, že souhlas rodičů není třeba.

Pokud jsou zde dány důvody pro nařízení takového předběžného opatření, soud vyhlásí usnesení, v němž konkrétně určí osobu, jíž má být nezletilé dítě předáno. Jestliže nedošlo k vyhlášení usnesení, soud jej vydá. Tuto osobu soud zpravidla určí dle návrhu obce s rozšířenou působností. Avšak vzhledem k tomu, že se jedná o řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, soud návrhem není vázán a může určit i jinou osobu než tu, která byla uvedena v návrhu. Osoba (může jít i o zařízení), která je určena v usnesení o nařízení předběžného opatření, musí být schopna vytvořit „vhodné prostředí“. Vhodným prostředím se má na mysli výchovné prostředí, ve kterém bude poskytnuta dítěti řádná péče s ohledem na jeho fyzický a duševní stav a jeho rozumovou vyspělost.

Jestliže soud zjistí, že podmínky pro vydání předběžného opatření dle § 76a odst. 1 o.s.ř. splněny nejsou, avšak dospěje k názoru, že je zde třeba zatímně upravit poměry nezletilého dítěte, nařídí obecné předběžné opatření dle § 76 odst. 1 písm. b) o.s.ř. Soud je i v tomto případě vázán lhůtou, kdy o návrhu na předběžné opatření dle § 76a musí rozhodnout bezodkladně, nehrozí-li nebezpečí z prodlení nejpozději do 24 hodin poté, co byl návrh podán.

Na základě konkrétních skutečností a okolností případu předseda senátu zváží, zda usnesení vyhlásí či vydá. Vykonatelným se usnesení stává bez ohledu na právní moc či doručení účastníkům. Vykonatelným se usnesení stává vyhlášením či jeho vydáním. V případě, že je usnesení vykonatelné, je jeho výrok závazný pro každého, nejen pro

účastníky řízení. V důsledku to znamená, že každá osoba, která má dítě u sebe, je povinna předat jej osobě určené ve výroku usnesení o nařízení předběžného opatření dle § 76a o.s.ř.

Pokud se stalo usnesení vykonatelným, soudce přikáže, aby byl proveden jeho výkon soudním vykonavatelem či jiným zaměstnancem soudu. Může však rozhodnout, že tak učiní sám. S ohledem na naléhavost případu musí být usnesení bezodkladně vykonáno. Vyhotovení usnesení o nařízení předběžného opatření dle § 76a odst. 1 o.s.ř. se doručuje účastníkům až při jeho výkonu. Těm, kteří nebyli přítomni při výkonu předběžného opatření, soud usnesení doručí dodatečně a vyrozumí je o tom, že byl proveden jeho výkon. Toto dodatečné doručení již provádí soud místně příslušný dle § 88 písm. c) o.s.ř., kterému byla věc předána dle § 74 odst. 4 o.s.ř. Uvedené ustanovení upravuje místní příslušnost soudu oprávněného rozhodovat o předběžném opatření dle § 76a. K rozhodnutí o návrhu je příslušný okresní soud, v jehož obvodu se nachází obvod navrhovatele, tedy obce s rozšířenou působností. Po nařízení předběžného opatření a po provedení jeho výkonu předá soud věc neprodleně soudu místně příslušnému dle § 88 písm. c) o.s.ř., tedy soudu, v jehož obvodu má nezletilý své bydliště.

Doba trvání předběžného opatření dle § 76a odst. 4 o.s.ř. činí jeden měsíc od jeho vykonatelnosti, avšak pokud se jedná o svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, trvá 3 měsíce od jeho vykonatelnosti a může být dále prodlouženo, pokud soud nebude mít podklady pro rozhodnutí ve věci samé. Pokud dojde před uplynutím stanovených lhůt k zahájení řízení ve věci samé, může soud prodloužit trvání předběžného opatření i opakovaně, vždy však jen o jeden měsíc. Předběžné opatření dle § 76a o.s.ř. může trvat nejvýše 6 měsíců. Poté jej lze prodloužit, ale pouze ve výjimečných případech, pokud nebylo možné z vážných důvodů a objektivních příčin skončit důkazní řízení ve věci samé.

Podle ustanovení § 76a odst. 3 o.s.ř. nemusí být nezletilí při nařízení předběžného opatření ani při provedení jeho výkonu dle § 76a zastoupeni. Soud příslušný dle § 88 písm. c) o.s.ř., tedy místně příslušný soud určený dle bydliště nezletilého, mu ustanoví opatrovníka bezodkladně po provedení výkonu předběžného opatření, pokud nezletilý nemá zákonného zástupce či pokud ho nemůže zastupovat. Tato úprava je nezbytná, neboť dítě musí být zastoupeno pro další řízení ve věci péče o nezletilé.

V ustanovení § 76a odst. 6 o.s.ř. je upraveno zrušení tohoto zvláštního předběžného opatření. O tomto zrušení rozhoduje soud místně příslušný dle § 88 písm. c) o.s.ř. Oprávnění k podání návrhu na zrušení předběžného opatření je zde dána rodičům, orgánu sociálně-právní ochrany dětí a opatrovníku. O návrhu na zrušení musí okresní soud rozhodnout bezodkladně, nejpozději do sedmi dnů. Jestliže soud návrh zamítl, pak ho osoba může ze stejných důvodů podat až po uplynutí 14 dnů od právní moci rozhodnutí. Pokud by osoba podala návrh na zrušení z jiných důvodů než z důvodů uvedených v předchozím návrhu na zrušení, může jej podat kdykoliv.

Proti usnesení o předběžném opatření dle § 76a je odvolání přípustné. Ohledně lhůty pro rozhodování odvolacího soudu se použije ustanovení § 218b o.s.ř., kdy odvolací soud rozhodne o odvolání do 7 dnů od předložení věci.

3.2. Předběžné opatření dle § 76b

Předběžné opatření dle § 76b o.s.ř. (dále jen dle § 76b) je zvláštním předběžným opatřením na ochranu před domácím násilím. Toto předběžné opatření bylo do o.s.ř. zavedeno zákonem č. 135/2006 Sb., kterým došlo ke změně zákonů v oblasti domácího násilí. Zvláštním předběžným opatřením podle §76b uloží předseda senátu zejména povinnosti uvedené v § 76b odst. 1, pokud je vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele a to jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje. Soud může uložit zejména účastníku, proti kterému návrh směřuje, aby opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval, aby nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam, aby se zdržel setkávání s navrhovatelem nebo aby se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem. Vzhledem k tomu, že se jedná o demonstrativní výčet uložených povinností uvedený v § 76b odst. 1 o.s.ř., lze s ohledem na zjištěné okolnosti případu uložit i jiné povinnosti. Při ukládání povinností účastníkovi, proti němuž návrh směřuje, musí soud zkoumat proporcionalitu mezi újmou, která hrozí navrhovateli, a újmou, která by byla způsobena uložením takovýchto povinností druhému účastníku. Pokud by uloženými povinnostmi bylo nepřiměřeně zasaženo do oprávněných zájmů účastníka s ohledem na jeho protiprávní

chování, soud může i bez návrhu dle § 76b odst. 2 o.s.ř. stanovit výjimky z plnění jemu uložených povinností. Z povahy věci vyplývá, že takto může stanovit až po nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř.

Předběžné opatření dle § 76b se vydává na návrh. Oprávněným navrhovatelem předběžného opatření dle § 76b může být pouze osoba, jejíž život, zdraví, svoboda či lidská důstojnost jsou vážným způsobem ohroženy. Tento návrh směřuje proti tomu, kdo takto navrhovatele ohrožuje. Účastníky řízení o předběžném opatření podle § 76b jsou tak navrhovatel a ten, vůči němuž návrh směřuje. Zákon blíže nespecifikuje takovou osobu, není zde ani nutností, aby měl s navrhovatelem společné bydlí. Můžeme to dovodit především z příkladného výčtu ukládaných povinností dle § 76b odst. 1 písm. c) a d) o.s.ř. Naopak podle § 74 odst. 5 o.s.ř. se určuje místní příslušnost soudu tak, že místně příslušný je ten okresní soud, v jehož obvodu je nebo byl dům, byt, místnost nebo jiný prostor společně obývaný s navrhovatelem (dále jen společné obydlí).

Toto zvláštní předběžné opatření trvá 1 měsíc od jeho vykonatelnosti. To neplatí, pokud předběžnému opatření předcházelo vykázaní, pak lhůta běží dnem následujícím po dni, v němž uplynula lhůta stanovená ve zvláštním předpise. Jde o vykázaní policistou dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Policista je oprávněn zejména s ohledem na předcházející útoky či jiné zjištěné skutečnosti vykázat osobu ze společného obydlí, jakož i z jeho bezprostředního okolí, pokud lze předpokládat, že se dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví, svobodě či důstojnosti. Vykázaní dle tohoto zvláštního předpisu trvá deset dní, a pokud ohrožená osoba podala návrh na předběžné opatření dle § 76b, pak se tato doba prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto předběžném opatření⁴⁷. Policista ohroženou osobu mimo jiné poučí o možnosti podání návrhu na předběžné opatření dle § 76b. Návrh na toto předběžné opatření lze samozřejmě podat i bez předchozího vykázaní policistou.

Jestliže soud dospěje k názoru, že jsou splněny podmínky pro vydání předběžného opatření a že ohrožení navrhovatele stále trvá nebo- je-li tu nebezpečí, že se bude opakovat, vyhlásí usnesením uložené povinnosti účastníkovi, proti kterému návrh směřuje. V tomto usnesení soud neukládá navrhovateli, aby zahájil řízení ve věci samé. Pokud bude zahájeno,

⁴⁷ §44 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

předběžné opatření bude pravděpodobně prodlouženo. Otázkou zůstává, co se myslí návrhem ve věci samé. Tímto návrhem může být např. návrh na rozvod a vypořádání společného jmění manželů, návrh na vyklizení, návrh na zrušení společného nájmu bytu atd. Podle některých názorů je však požadavek na podání návrhu ve věci samé u domácího násilí proti smyslu právní úpravy, kterým je ochránit ohroženou osobu proti domácímu násilí⁴⁸.

Pokud soud v průběhu řízení zjistí, že je zde třeba zatímně upravit poměry účastníků, avšak nejsou zde důvody pro nařízení předběžného opatření dle § 76b, nařídí obecné předběžné opatření na základě § 76 odst. 1 písm. f) o.s.ř.

Vykonatelnost usnesení, kterým je nařízeno předběžné opatření dle § 76b, se řídí § 76d písm. a) o.s.ř. Usnesení je vykonatelné vyhlášením a nedošlo-li k vyhlášení, je vykonatelné vydáním. Tato úprava je odlišná od obecné úpravy vykonatelnosti, která je obsažena v ustanovení § 171 o.s.ř. S ohledem na naléhavost potřeby zatímní úpravy poměrů a bezodkladného výkonu rozhodnutí by bylo nepřipustné, aby vykonatelnost nastala až po doručení usnesení účastníkům, či dokonce až po právní moci.

Výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžném opatření dle § 76b je závazný pouze pro účastníky řízení. Ihned po vykonatelnosti usnesení soud bezodkladně provede jeho výkon. Až při výkonu rozhodnutí se účastníkům doručuje stejnopis tohoto usnesení. Pokud bylo usnesení vyhlášeno a na jeho základě byl proveden výkon rozhodnutí, doručí se vyhotovení rozhodnutí účastníkům do 3 dnů ode dne vyhlášení.

Soud prvního stupně musí o návrhu na předběžné opatření dle § 76b rozhodnout bezodkladně a není-li tu nebezpečí z prodlení, pak do 48 hodin od podání návrhu. To samé platí i v případě, že soud rozhodne o návrhu na předběžné opatření dle § 76b tak, že místo něho nařídí předběžné opatření dle § 76 odst. 1 písm. f) o.s.ř., neboť se domnívá, že nejsou dány důvody pro vydání předběžného opatření dle § 76b, ale i přesto je zde třeba zatímně upravit poměry účastníků.

Předběžné opatření dle § 76b trvá po dobu 1 měsíce od jeho vykonatelnosti nebo ode dne následujícího po dni, v němž uplynula lhůta 10 dnů po provedení vykazání policistou

⁴⁸ ČUHELOVÁ, Kateřina, Předběžné opatření ve věcech domácího násilí, Právní rádce. 2009. Č. 1, str. 21

podle zvláštního zákona. Pokud navrhovatel v této lhůtě podal návrh na zahájení řízení ve věci samé a spolu s ním podal v této lhůtě návrh na prodloužení předběžného opatření, předběžné opatření neskončí, dokud nebude rozhodnuto o tomto prodloužení. K tomuto prodloužení tak může dojít pouze v případě, že bylo v době trvání předběžného opatření zahájeno řízení ve věci samé. Návrh na prodloužení předběžného opatření musí obsahovat vyličení skutečností rozhodujících pro prodloužení předběžného opatření, údaje o osobních a majetkových poměrech ke společnému obydlí atd. Soud vezme při rozhodování o prodloužení trvání předběžného opatření v úvahu především dobu trvání předběžného opatření, důvody zahájení řízení ve věci samé, majetkové a jiné poměry účastníků, včetně vztahů ke společnému obydlí a další okolnosti. Jestliže navrhovatel neprokáže své osobní a majetkové poměry, včetně vlastnického práva ke společnému obydlí, může soud prodloužit předběžné opatření dle § 76b jen z důvodů zvláštního zřetele hodných. Předběžné opatření však zanikne nejpozději uplynutím 1 roku od jeho nařízení (zřejmě měl zákonodárce na mysli 1 rok od vykonatelnosti usnesení). K projednání prodloužení předběžného opatření dle § 76b soud zpravidla nařídí jednání⁴⁹. Uplynutím doby určené či prodloužené předběžné opatření zaniká ze zákona dle § 77 odst. 1 písm. d) o.s.ř.

Výkon rozhodnutí o vykazování ze společného obydlí, který navazuje na toto předběžné opatření, je upraven samostatně v § 273b o.s.ř.

Proti rozhodnutí o zvláštním předběžném opatření podle § 76b je přípustné odvolání. Odvolání nemá však v tomto případě odkladný účinek⁵⁰. Ohledně lhůty pro rozhodování odvolacího soudu se použije ustanovení § 218b o.s.ř., kdy odvolací soud rozhodne do 7 dnů od předložení věci.

⁴⁹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá, s. 463.

⁵⁰ WINTEROVÁ, A. a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*, Praha: Linde Praha a.s., 2007.str. 142

4. Srovnání české právní úpravy předběžných opatření

4.1. Základní srovnání české právní úpravy předběžných opatření s úpravou slovenskou

Vývoj české a slovenské právní úpravy civilního procesu byl pevně spjat až do rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky (dále jen ČSFR) v roce 1993. Od tohoto roku směřuje vývoj právní úpravy civilního procesu v jednotlivých státech samostatně. V obou státech však právní úprava civilního práva procesního vychází ze stejného právního pramene, kterým se stal zákon č. 99/1963 Sb. Tento zákon byl až do rozpadu ČSFR pro oba státy společný. Po rozpadu ČSFR je tak česká právní úprava předběžných opatření zakotvena v zákoně č. 99/1963 Sb., v platném znění, Občanský soudní řád. Na Slovensku jsou předběžná opatření upravena v zákoně č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (dále jen OSP).

Systematicky je institut předběžných opatření ve slovenské úpravě zařazen stejně, a to v části druhé Činnost soudu před zahájením řízení, v hlavě druhé Předběžná opatření. Stejně je i ustanovení § 102 OSP, které upravuje nařízení předběžného opatření po zahájení řízení ve věci samé. Důvody pro nařízení předběžného opatření jsou v zásadě shodné. Prvním z důvodů je potřeba zatímně upravit poměry účastníků. Druhým obava, že by byl výkon soudního rozhodnutí ohrožen. Ani v určení příslušnosti soudu se úpravy neliší. Příslušný k nařízení předběžného opatření je tedy takový soud, který je příslušný k řízení ve věci samé. Účastníky řízení jsou ti, kteří by jimi byli, kdyby šlo o věc samu.

Lhůta pro rozhodování soudu ve věcech předběžného opatření je na rozdíl od české úpravy výrazně delší, soud má rozhodnout bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od doručení návrhu. Pokud soud rozhoduje o odevzdání nezletilého dítěte do péče druhého z rodičů či jiné osoby, rozhoduje nejpozději do 7 dnů od podání návrhu. Lhůty pro zvláštní předběžná opatření na ochranu nezletilého dítěte a na ochranu před domácím násilím jsou stejné jako v české právní úpravě.

Institut jistoty (na Slovensku peněžní záruky) se uplatňuje pouze u předběžných opatření ve věci ochrany duševního vlastnictví, jako např. u ochranných známek, patentů, označení původu atd. Pokud to soud uzná za vhodné, může v těchto specifických případech

uložit peněžitou záruku a to ve výši, jakou sám určí. Soud může takto rozhodnout i bez návrhu.

Občiansky súdny poriadok obsahuje taktéž v § 76 OSP demonstrativní výčet obsahu předběžných opatření, který je v zásadě stejný jako v českém občanském soudním řádu. Do ustanovení § 76 OSP bylo navíc zařazeno předběžné opatření na ochranu ohrožených či porušených práv duševního vlastnictví. Vzhledem k tomu, že pouze v případech porušení či ohrožení práv duševního vlastnictví upravuje OSP jistotu, je zde také pro tyto případy upravena možnost domáhat se náhrady škody právě z této peněžitě záruky u soudu. I přesto, že v ostatních případech nebyla složena peněžitá záruka, poškozený se může domáhat náhrady škody u soudu. Řízení o náhradu škody způsobené předběžným opatřením je zde upraveno poněkud odlišně. Toto řízení lze zahájit pouze na návrh a není zde určena žádná lhůta pro podání takového návrhu. Proto se zde uplatní všeobecné promlčecí lhůty nároku na náhradu škody.

Náležitosti návrhu na předběžné opatření jsou upraveny poněkud rozdílně. Kromě obecných náležitostí uvedených v § 79 odst. 1 OSP, musí návrh obsahovat popis rozhodujících skutečností, které odůvodňují nařízení předběžného opatření, uvedení důvodu nároku, kterému se má poskytnout předběžná ochrana a odůvodnění nebezpečí bezprostředně hrozící újmy. Dále slovenská úprava obsahuje požadavek, aby z návrhu jasně vyplývalo, čeho se bude domáhat navrhovatel ve věci samé. I zde se uplatní osvědčení skutečností důležitých pro rozhodování o návrhu na předběžné opatření.

Slyšení účastníků je na úvaze soudu, nesmí tím být však zmařen účel předběžného opatření. Je tak pouze na soudu, jestli se bude konat slyšení účastníků. Na rozdíl od české úpravy je v § 76 odst. 3 OSP upravena procesní povinnost soudu uložit navrhovateli, aby v určené lhůtě podal návrh u soudu na zahájení řízení ve věci samé.

Pokud návrh neobsahuje všechny náležitosti, soud vyzve k opravě či doplnění návrhu. Tato úprava je odlišná od české, ve které soud nevyzývá k doplnění či opravě návrhu, ale návrh rovnou odmítne na základě ustanovení § 75a odst. 1 o.s.ř.

Slovenská úprava předběžných opatření je oproti té české mnohem jednodušší. Celková úprava předběžných opatření v OSP obsahuje pouhých 7 paragrafů. Jde tak o úpravu podstatně stručnější, což nelze vnímat pouze negativně. Například možnost slyšení

účastníků či povinnost vyjasnit již v návrhu na předběžné opatření druh řízení ve věci samé, které bude následovat, lze shledat jako celkem pozitivní úpravu. Chybí však obecná úprava jistoty, která ve slovenském OSP může být uložena pouze v souvislosti s ochranou práv duševního vlastnictví. Podle mého názoru by slovenská úprava měla být podrobnější a mnohem lépe propracovanější, hlavně co se týká např. problematiky doručování, závaznosti a zcela v OSP chybí úprava neplatnosti právních úkonů. Taktéž chybí ustanovení upravující předběžná opatření týkající se nemovitostí a případné doručování rozhodnutí katastrálnímu úřadu. Vzhledem k tomu, že obě úpravy vycházejí ze stejného zákonného základu, jsou si velmi podobné. V porovnání s úpravou slovenskou je ta česká mnohem detailnější a lépe propracovaná.

4.2. Základní srovnání české a německé právní úpravy předběžných opatření

Ústavní soud ve svém nálezu č. 16/09 porovnal českou úpravu předběžných opatření s právní úpravou v SRN. Z tohoto srovnání se mu jeví česká úprava jako nepromyšlená. Německá právní úprava předběžných opatření je daleko detailnější a propracovaná do nejmenších podrobností. Úprava předběžných opatření je obsažena v 5. oddílu 8. knihy Zivilprozessordnung (dále jen ZPO). ZPO rozlišuje dva druhy prozatímních prostředků ochrany, které odpovídají české úpravě předběžných opatření. Jedná se o Arrest (obstávka) a Einstwilige Verfungung (předběžné opatření). Arrest je ochrana peněžitých pohledávek či pohledávek, které se v budoucnu mohou přeměnit na peněžité. Tato úprava je stanovena v § 916 ZPO. Předběžná opatření na rozdíl od arestu mají za účel upravit zajišťovací práva a práva upravující právní vztahy. Z toho vyplývá, že se lze domáhat buď arestu, nebo předběžného opatření, neboť se oba instituty navzájem vylučují.

Arest můžeme vnímat jako zajišťovací exekuci. V české úpravě tak spíše odpovídá předběžnému opatření nařízenému z důvodu obavy z ohrožení výkonu rozhodnutí. Arrest se dělí na věcný a osobní. Je možné ho nařídit i v případě promlčené či podmíněné pohledávky, jak je uvedeno v § 916 odst. 2 ZPO. Podle § 917 ZPO se arrest nařídí z důvodu obavy ze ztížení či zmaření budoucího rozhodnutí. Návrh na vydání musí obsahovat nárok s určením peněžní sumy a dále zde musí být uvedeny důvody arestu. Soud může

fakultativně rozhodnout o složení jistoty, což je upraveno v § 921 ZPO. Arest může být zrušen na návrh v případě změny okolností, zvláště v případě pomnutí důvodů, pro které byl nařízen. Stejně tak je možné jeho zrušení v případě, že nebyly dány důvody pro jeho nařízení.

Výkon arestu navrhovatelem musí být učiněn ve lhůtě jednoho měsíce tak, jak je to stanoveno v § 929 odst. 2 ZPO. Provedením výkonu se však má na mysli pouhé obstavení majetku či uložení peněžní částky do úschovy soudu nebo soudnímu vykonateli. Arest se provádí příkazem k arestu, kterým však dochází pouze k zajištění nároku a ne k uspokojení nároku věřitele, i když se použijí ustanovení pro výkon rozhodnutí. Na věcech dlužníka se tak zřizuje zástavní právo a nedochází k dražbě věcí. Příkaz k arestu je vykonatelný ihned a doručuje se účastníkovi až při jeho výkonu.

V ustanovení § 932 ZPO je uveden postup při obstavení nemovitého majetku a zanesení záznamu do katastru nemovitostí. Osobní arest je zde spíše upraven jako pomocný právní prostředek, kdy už věřiteli nezbývá v podstatě nic jiného.

V ustanovení § 935 až § 945 ZPO je upraveno předběžné opatření. Toto předběžné opatření lze nařídit v případě, že by změnou stávající situace bylo ztíženo budoucí uskutečnění práv nebo jejich zmaření. Pro řízení ve věcech předběžného opatření se použijí ustanovení o řízení ve věcech arestu. Soud sám zváží a určí, která opatření nařídí k dosažení účelu, ale je v tomto ohledu vázán účelem obsaženým v návrhu. Dalším důvodem pro předběžné opatření je regulace stavu ve sporných právních vztazích, např. za účelem úpravy sporů z nájmu či držby⁵¹. V ustanovení § 945 ZPO je také upravena povinnost náhrady škody způsobené předběžným opatřením.

Co se týká řízení ve věcech arestu a předběžných opatření, zákon ZPO upřednostňuje rozhodování s jednáním, i když rozhodnuto ve věci předběžných opatření může být i bez jednání. Pokud je rozhodováno bez jednání, odpůrce může proti takovému rozhodnutí podat odpor (Widerspruch)⁵². Jestliže tento odpor podá, soud nařídí ústní jednání, ve kterém je

⁵¹ JÄGER, J., Řízení ve věci poskytnutí předběžné právní ochrany v německém a českém právu. Právní rozhledy. 1998, č. 5, str. 219

⁵² HRNČIŘÍK, Vít, O neústavnosti a nepromyšlenosti právní úpravy předběžného opatření podle občanského soudního řádu, Právní rozhledy. 2010, 8. Ročník, č. 10, str. 353

vydán rozsudek. Odpor však nemá odkladný účinek. V případě, že je rozhodnuto na základě ústního jednání, odpůrce podává odvolání (Berufung). Německá úprava tak dává daleko větší prostor odpůrci pro obranu svých práv. Úprava předběžných opatření v ZPO je daleko komplexnější než ta česká, je v ní upraven téměř každý detail, na druhou stranu se může jevit jako poměrně komplikovaná a složitá.

Závěr a úvahy de lege ferenda

Zákonná úprava předběžných opatření zaznamenala určitý vývoj a to především od roku 1989. Časté novelizace však měly za následek i nepřehlednost úpravy předběžných opatření. Na řadě míst můžeme dodnes najít rozpory v zákonné úpravě. Překotný vývoj této úpravy lze demonstrovat např. na institutu jistoty.

Zavedení jistoty do řízení ve věcech předběžných opatření se setkala s nemalými obtížemi. Zákonodárce se tak pozdějšími novelizacemi snažil lépe propracovat její úpravu. Postupně byla po jejím zavedení jistota snížena a to jak v civilních, tak i v obchodních věcech, u kterých to však vyvolalo diskuzi o potřebnosti tohoto snížení a vyvstala tak otázka, zda v obchodních věcech plnila jistota stále ještě zajišťovací funkci. Nutno také podotknout, že právě v obchodních věcech jsou předběžná opatření často zneužívána a jsou podávány šikanozní návrhy. Zákonodárce proto novelizoval jistotu v tom smyslu, že ponechal na úvaze soudu, zda je nutno složit jistotu vyšší vzhledem k újmě která hrozí, a umožnil tak soudu vyzvat k zaplacení doplatku jistoty. Dle mého názoru by složení jistoty mělo být fakultativní a rozhodovat o její výši by měl soud po seznámení se s návrhem, neboť ne ve všech případech tato újma hrozí a v některých případech naopak hrozí újma mnohokrát vyšší. Takto byla jistota upravena již v zákoně č. 79/1896 ř.z., ve kterém soud rozhodoval o povinnosti složit jistotu v přiměřené výši.

Zákonodárce zavedl lhůty pro rozhodování o předběžném opatření. Paradoxně právě zavedením lhůt se „vytratila“ nutnost soudu rozhodovat bezodkladně. Soudy většinou rozhodují právě až ke konci stanovené lhůty. Zavedení lhůt pro rozhodování se z historického pohledu může jevit i jako nadbytečné, neboť již z povahy předběžného opatření vyplývá nutnost bezodkladnosti, a proto sám soud by měl mít zájem rozhodovat v co nejkratším možném termínu, aby se účastník domohl soudní ochrany včas.

Zákonná úprava by také měla umožnit soudu slyšení účastníků, pokud to soud uzná vzhledem ke konkrétním okolnostem za vhodné. Nevidím důvod, proč by soud musel rozhodovat pouze bez slyšení účastníků, tak jak je to dnes stanoveno v ustanovení § 75c odst. 3 o.s.ř. Vhodnější úpravou se zdá být zákonná úprava před novelou o.s.ř. provedenou zákonem č. 59/2005 Sb., před kterou bylo pouze na uvážení soudu, zda provede slyšení účastníků či nikoliv.

Stejně tak v doručování písemností by bylo vhodné přijmout změnu úpravy. Usnesení se doručuje pouze navrhovateli, byl-li návrh zamítnut, odmítnut či bylo řízení zastaveno. Stejně tak odvolání proti takovému rozhodnutí se nedoručuje účastníkovi, proti němuž návrh směřoval. Tato úprava chrání smysl a účel předběžného opatření v těch případech, kdy by hrozilo, že účastník, proti němuž návrh směřuje, by svým jednáním mohl zmařit smysl budoucího řízení ve věci samé. Musí se však posuzovat konkrétní okolnosti případu. Na druhou stranu např. návrh na nařízení předběžného opatření ve věci výživného či pracovní odměny jsou takové druhy předběžného opatření, ve kterých moment překvapení nemá takový význam jako v jiných typech předběžných opatření, kdy by tímto postupem mohl účastník zmařit daný účel. Stejně tak je tomu i v případě, že návrh na předběžné opatření je podán spolu s žalobou. Příkladem může být předběžné opatření posuzované Ústavním soudem v nálezu sp.zn. Pl. ÚS 16/09, kterým bylo účastníku nařízeno, aby se zdržel užívání a provozu internetových stránek. V takovém případě neshledávám prvek překvapení důležitým. Mělo by tak být na uvážení soudu, zda např. odvolání doručí účastníkům, tak jak to stanoví § 210 odst. 1 o.s.ř.

Novelou provedenou zákonem č. 7/2009 Sb. došlo též k přepracování ustanovení § 169 odst. 2 o.s.ř. Nutno podotknout, jak již bylo uvedeno výše, že toto ustanovení bylo zakotveno ve znění, které je v rozporu s názorem Ústavního soudu, který opakovaně judikoval, že usnesení, jímž bylo nařízeno předběžné opatření, musí být odůvodněno. Důsledkem této novely je tedy fakt, že usnesení o nařízení předběžného opatření nemusí být odůvodněno, což vede bezpochyby k nepřezkoumatelnosti takového rozhodnutí, i když jsou proti němu přípustné opravné prostředky. Otázkou tak zůstává, jak by odvolací soud mohl neodůvodněné rozhodnutí přezkoumat. Tato úprava vede ke ztížení situace účastníků, kteří by se proti takovému rozhodnutí chtěli odvolat. Ze svých zkušeností z praxe si však troufám tvrdit, že většina soudů tato usnesení odůvodňuje (viz příloha č. 3 a č. 5). Zákonodárce by se tak měl zamyslet nad případnou změnou tohoto ustanovení.

Předběžná opatření mají své nezpochybnitelné místo v systému soudní ochrany práva. Jsou nenahraditelným významným prostředkem ochrany práva ještě před rozhodnutím ve věci samé z důvodu neodkladnosti a nutnosti rychlého jednání. Zabraňují, aby byl zmařen smysl samotného navazujícího řízení ve věci samé. Zcela jistě by si zasloužily daleko

propracovanější a komplexnější úpravu. Dnešní zákonná úprava se na řadě míst zdá být rozporná, domnívám se však, že to bylo způsobeno nesystematickými četnými novelizacemi tohoto institutu. Zákonná úprava by tedy měla být daleko jasnější a přesnější. Na druhé straně by neměla vést k přílišné kazuičnosti a případná nová úprava by měla otevřít větší prostor pro rozhodování soudu a umožnit mu větší flexibilitu, neboť dle mého názoru by tak mohlo dojít k odstranění mnohých problémů, např. proporcionality a vyváženosti právní ochrany obou stran řízení. Vždy by při rozhodování o předběžných opatřeních mělo být pamatováno jejich smyslu a podstaty, a to dočasné zatímní úpravy poměrů účastníků či odvrácení hrozby zmaření exekuce. Jak již plyne ze samotného názvu tohoto institutu, jedná se „pouze“ o opatření a to dočasná.

Seznam literatury

Knižní prameny

- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Část druhá
- HENDRYCH Dušan a kol. *Právní slovník*, 3. Podstatně rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2009
- MAZÁK, Jan, a kol. *Základy občianskeho procesného práva*, štvrté prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r.o., 2009
- MAZÁK, Jan, *Zabezpečovacie prostredky v civilnom procese*. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r.o., 1997
- WINTEROVÁ, A. a kol., *Civilní právo procesní*, 5. Aktualizované vydání, Praha: Linde Praha a.s., 2008
- WINTEROVÁ, A. a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*, Praha: Linde Praha a.s., 2007

Časopisecké články

- ČUHELOVÁ, Kateřina, *Předběžné opatření ve věcech domácího násilí*, *Právní rádce*. 2009. Č. 1, str. 21
- GRYGAR, J., *Předběžná opatření a vybrané problémové okruhy*, *Jurisprudence*. 2012. č. 4, str. 11
- HRNČIŘÍK, Vít, *O neústavnosti a nepromyšlenosti právní úpravy předběžného opatření podle občanského soudního řádu*, *Právní rozhledy*. 2010, 8. Ročník, č. 10, str. 354
- JÄGER, J., *Řízení ve věci poskytnutí předběžné právní ochrany v německém a českém právu*. *Právní rozhledy*. 1998, č. 5, str. 219
- JIRSA J., *Předběžná opatření- účelná i zneužitelná zbraň*. *Právní fórum*. 2009, roč. 6, č. 9, s. 365
- KOZEL, R., *Předběžná opatření se zřetelem na obchodní věci*. *Právní rozhledy*. 1997, č. 6, str. 288
- KŘIVÁČKOVÁ, Jana, *Nad nálezem Ústavního soudu Pl. ÚS 16/09 ze dne 19. 1. 2010*, *Právní fórum*. 2010. ročník 7, č. 8, str. 404
- LAVICKÝ, P., *Odůvodňování usnesení v civilním řízení soudním*, *Právní fórum*. 2009. 6. Ročník, č. 1, str. 13
- ŘÍHA, Michal, *Povinnost soudu odůvodnit rozhodnutí o nařízení předběžného opatření*, *Právní rozhledy*. 2010. 18. Ročník, č. 11, str. 402

Internetové zdroje

- PELCOVÁ, Jana, Ústavní soud [online] Tisková zpráva. Plénum Ústavního soudu rozhodlo, že část ustanovení občanského soudního řádu o předběžném opatření je protiústavní. [Cit. 20. 3. 2013] <http://www.concourt.cz/clanek/2840> tisková zpráva ÚS. 2010

Judikatura

- Nález ÚS, sp.zn. II. ÚS 221/98 ze dne 10.11. 1999
- Nález ÚS, sp.zn. II. ÚS 343/02 ze dne 5.11. 2002
- Nález ÚS, sp.zn. II. ÚS 391/04 ze dne 13.12. 2004
- Nález ÚS, sp.zn. IV. ÚS 1554/08 ze dne 15.1. 2009
- Nález ÚS, sp.zn. IV. ÚS 189/01 ze dne 21.11. 2001
- Nález ÚS, sp.zn. Pl. ÚS 16/09 ze dne 19. 1. 2010
- Rozsudek NS, sp.zn. 25 Cdo 1847/1998, SJ, 1999, č.16
- Rozsudek NS, sp.zn. 29 Cdo 3137/2007 ze dne 23.9. 2008, R 32/2009- NS
- Sbírka rozhodnutí, 2002, č. 9, s.316- MS v Brně sp.zn. 1 Nc 55/2001
- Usnesení NS, sp.zn. 29 Odo 908/2003 ze dne 22. 2. 2006, R 35/2006- NS
- Usnesení ÚS, sp.zn. I. ÚS 315/03 ze dne 8.6. 2004
- Usnesení ÚS, sp.zn. II. ÚS 394/01 ze dne 30.10.2001
- Usnesení ÚS, sp.zn. III. ÚS 119/98 ze dne 21.10.1998
- Usnesení ÚS, sp.zn. III. ÚS 937/06 ze dne 27.6. 2007, SJ, 2008, č. 7- ÚS
- Usnesení NS sp.zn. 26 Cdo 1533/2001 ze dne 22.1.2002, R 62/2002
- Usnesení NS sp.zn.22 Cdo 1925/2001 ze dne 27.11. 2001
- Usnesení NS sp.zn. 29 Odo 201/2003 ze dne 30.6. 2004
- Usnesení NS, sp.zn. 29 Odo 762/2004 ze dne 23.2. 2005

Seznam zkratek

LZPS	Listina základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.)
MS	Městský soud
NS	Nejvyšší soud
o.s.ř.	Občanský soudní řád (č. 99/1963 Sb.)
OSP	Občiansky súdny poriadok (č. 99/1963 Zb.)
sp.zn.	spisová značka
ÚS	Ústavní soud
ZOR	Zákon o rodině (č. 94/1963 Sb.)
ZPO	Zivilprozessordnung

Tam, kde je v textu uveden paragraf bez citace právního předpisu, má se na mysli občanský soudní řád.

Seznam příloh

- 1) Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 sp.zn. 6 C 19/2011 ze dne 9.8. 2011
- 2) Usnesení Městského soudu v Praze sp.zn. 13 Co 494/2011 ze dne 10.11. 2011
- 3) Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 sp.zn. 38 C 145/2012 ze dne 12.7. 2012
- 4) Usnesení Městského soudu v Praze sp.zn. 25 Co 475/2012 ze dne 19.11. 2012
- 5) Usnesení Okresního soudu Praha- západ sp.zn. 5 C 237/2012 ze dne 30. 1. 2013

Resumé

Preliminary Ruling

In some situations, it is not possible to wait for the court judgement in the case itself. Then there is the need for providing the legal protection of these rights before the meritorious judgement, for otherwise there would be a risk that the judgement in the case itself would have no real consequence or it would be impossible to execute. For this reason the institute of precautionary measures was established. This institute is an extraordinary instrument of temporary law protection, which should be naturally followed by the proceeding in the case itself. However, a proceeding in case of precautionary measures is basically an independent proceeding, and its result does not prejudge the court judgement in the case itself. In order to fulfil the objective of a precautionary measure, its proceeding must follow certain specifications. These variations are the subject of this thesis, which tries to present various perspectives on these proceedings specifications. Those are mainly jurisdiction without hearing of the parties, different regulations in delivery, judgement reasoning, simple verification of some facts, and establishment of caution. This regulation of proceedings was many times the subject of analysis of compliance with the constitutional order, especially with the right to a fair trial, specifically with the principle of equality of parties in proceedings. On the other hand, it is necessary to consider the precautionary measures as a temporary instrument, whose purpose is a provisional arrangement of conditions, which can be seen from the title of this institute. Legal regulation of the precautionary measures should enable to get legal protection of rights; nevertheless it should also provide conditions for protection of rights of the parties, against which the proposal proceeds. It is the aspect of proportionality, on which should the court base its judgement about the precautionary measures. The potential damage to the proposer must be compared to the damage that would be caused to other persons by the precautionary measure. This thesis deals with legal regulation of general precautionary measures with accent on problematic areas of proceedings in case of precautionary

measures, for there were many amendments in last years, which sometimes didn't help for better lucidity and cohesion of the legal regulation of precautionary measures.

Keywords: precaution measures, interim proceeding

Klíčová slova: předběžná opatření, zajišťovací řízení